

השיבה המאה-ושלושים וחמש של הכנסת השביעית

יום רביעי, ב' טבת תשל"א (30 דצמבר 1970)

ירושלים, הכנסת, שעה 12.32

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ. ביבי:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ח. ליאור:

ברשות היושב-ראש, הגני מתכבד להודיע כי הונחו על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה - חוק כלי היריה (תיקון מס' 4), תשל"א-1970.

לקריאה שנייה ושלישית - 1. חוק לעידוד השק"עוה הון (תיקון מס' 8), תשל"א-1970 - שחזר מוועד דת הכספים; 2. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא-הגנה לישראל - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) - שחזר מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ב. שאילתות ותשובות

היו"ר מ. ביבי:

הכנסת תשמע עתה שאילתות ותשובות. שר המש-פטים מוזמן לעלות לדוכן ולהשיב על שאילתות של חברי הכנסת.

1. מילוי תפקידים ציבוריים על-ידי שופטים

חבר-הכנסת נ. אליעזר שאל את שר המשפטים ביום י"ט בתמוז תשל"א (23 ביולי 1970):

במאמר ראשי שהתפרסם ב"ידעוה אחרונות" מ-2 ביולי 1970 כתב מר רוזנבלום דברי ביקורת בדבר נוהג שופטי בית-המשפט העליון להתייצב בראש מוסדות ציבור.

אבקש משר המשפטים להשיבני:

1. האם נתן שר המשפטים דעתו על הפרטים הנמסרים באותו מאמר? אם כן - האם נבדק הנושא? 2. מה תוצאות הבדיקה?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלות 1-2: אכן נחתי את דעתי על הפרטים הנזכרים במאמר המובא בשאלתה.

שוחחתי בנושא עם נשיא בית-המשפט העליון וסיכמנו כי נבדוק את העקרונות לעניין מילוי תפקידים ציבוריים על-ידי שופטים. אני מקווה שוכל לעשות זאת בקרוב.

2. המעמד המשפטי והמדיני של ירושלים המזרחית

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר המשפטים ביום כ"א בחשוון תשל"א (20 בנובמבר 1970):

שני סוחרים העוסקים בממכר דברי עתיקות, מר שמשון מצ"ס מירושלים ומר מוחמד עבדאללה עוואד עוודי מחברון, הואשמו במסחר בלתי-חוקי בעתיקות והועמדו לדין בבית-דין צבאי בחברון. במהלך הדיון בבית-הדין הצבאי הועלתה הטענה כי ירושלים המזרחית איננה חוץ-לארץ לגבי חברון ולפיכך לא עומד חוק העתיקות הישראלי בתוקף.

בדיון בסוגיה זו בבית-המשפט העליון, בהמשך לטענות התובע סגן פרקליט המדינה יורם בר-סלע, קבע שופט בית-המשפט העליון חיים כהן: "טענתו של סגן פרקליט המדינה כי החלת משפט ישראלי על שטח פלוגי

כמוה כסיפוח אותו שטח למדינת ישראל עודנה צריכה ראייה. לכאורה, אין אני רואה שום מניעה להחיל את משפט ישראל על שטחים מוחזקים גם ללא כל כוונה לספח לשטח המדינה." בהמשך קבע שופט בית-המשפט העליון מר חיים כהן לגבי סיפוח ירושלים לשטח מדינת ישראל כי "הסכמה זו (של בית-המשפט) כוחה יפה רק במשפט הצבאי הנוכחי בלבד. בכל מקרה אשר תתעורר בו השאלה אם מקום פלוגי נמצא 'בחוף-לארץ' יש להוכיח את הדבר בתעודה חתומה בידי שר החוץ או בידי השרות המינהלית המוסמכת בשטחים המוחזקים בידי צבא הגנה לישראל".

נוכח נסיבות המקרה ולאור חשיבותה העקרונית של הבעיה, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם קיימת ראייה רשמית וחתומה על-ידי משרד החוץ או השרות המינהלית המוסמכת בשטחים המוחזקים בידי צה"ל, כי ירושלים המזרחית שצורפה לתחום המשפט הישראלי היא שטח משטחי מדינת ישראל?

2. אם לאו - האם פועל משרד המשפטים לקבלת ראייה כזו נוכח קביעת שופט בית-המשפט העליון מר חיים כהן?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

אין לי מה להוסיף על דברי תשובתו של שר החוץ לשאלתה של חבר-הכנסת שמואל תמיר באותו עניין, שנמסרו בכנסת ביום 9 בדצמבר 1970.

3. ידיעה על איום לפזר מסמכים ולשפוך שמן על מסלול מרוץ המכוניות

חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר המשפטים ביום כ"ו בחשוון תשל"א (25 בנובמבר 1970):

בעתונות פורסם כי באי-כוחה של חברת "אירה", שאירגנה את מרוץ המכוניות, סיפר במסיבת עיתונאים כי קבוצה דתית איימה לפזר מסמכים ולשפוך שמן לאורך מסלול המרוץ, ולכן הסכימה החברה לדחות את המרוץ ליום ראשון.

הודעת החברה הפכה ל"עובדה" במאמרו הראשי של עתון "הארץ" מיום כ"ג בחשוון תשל"א (22 בנובמבר 1970).

הגני מבקש לדעת:

בקשר לשמועות בדבר חריגים בעבר הודיע לי יושב-ראש מועצת רואי-חשבון, כי המועצה תחקור בכל מקרה שתגוש לה תלונה על רואה-חשבון או שיובאו לדין מנהלי חברה בשל גיהול חשבוניות לקוי או כוזב. למועצה אין מנגנון חקירה משלה.

לשאלה 3: לאור האמור לעיל אינני רואה כל צורך בכך.

5. מניעת הדלפות מדיני הממשלה

חבר-הכנסת ש. כהן שאל את שר המשפטים ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

בשיתור "יומן השבוע" של שיתורי ישראל מיום 28 בנובמבר 1970 הביא המראיין רפי אונגר את דעתו של מר עוזי סיון, מנהל לשכתו של שר המשפטים, אשר ציין בין השאר כי בחוק הקיים יש פרצות המאפשרות לשרים להדליף אינפורמציה לעיתונאים מבלי לעבור עבירה, וכן שמשדר המשפטים מחפש דרכים כדי לסתום פרצות אלה.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם ידועה לו הצהרתו הנ"ל של מר סיון?
2. האם הפרטים המוזכרים בה נכונים?
3. אם כן — מה הן הדרכים שבהן מבקש שר המשפטים "לסתום את הפרצות" הנ"ל?
4. האם התקיים דיון בנושא זה במשרד המשפטים, ומי הביא לדיון זה?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

בתשובה לשאלה 1 עלי לציין תחילה כי השואל אינו מדייק בהבאת הדברים. מר עוזי סיון, מנהל לשכת, הביע את דעתו לכתב שיתורי ישראל בעניין הדלפות בכלל ולא הדלפות של שרים. וכך שודר בשיתורי ישראל: "החוק הקיים אינו סותם את פרצות ההדלפות, אומר מנהל לשכת שר המשפטים, מר עוזי סיון, ועל כן מחפש משרד המשפטים דרכים חדשות כדי לנסות ולהתגבר על בעיית ההדלפות". וכך התפרסם גם הדבר בעיתונים.

2—3. בחוק הקיים קיימות פרצות מספר, ביחוד אלה הנובעות מדיני הפרוצדורה הפלילית שלנו, המאפשרות לאנשים המחזיקים בפרשות סודות מדינה להביאם לידי עת הציבור, ואף על זאת לא תמיד אפשר להרשיעם.

4. אשר לדרכים לסתימת הפרצות, אני מפנה את שימת-לב השואל הנכבד להצעת חוק לתיקון דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"1, 1970, שהתפרסם בחוברת הצעות חוק מס' 895 ביום 9 באוגוסט 1970. אם תימצאנה דרכים אחרות אדווח על כך לכנסת בדרך הנאותה.

ה"ר מ. ביבי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שלום כהן.

שלום כהן (העולם הזה—כוך חדש):

כיוון שהוויכוח באותו שיתור היה כולו מוקדש להדלפות של שרים, הנחת שתשובת מר סיון היתה כלולה באותה מסגרת של הדלפות מטעם שרים. לעצם תשובת השר רצוני לשאול: האם התרופות שכבדו או משרדו מחפשים למכת ההדלפות מכוונות נגד השרים המדליפים או נגד המפרסמים?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

עלי להפנות את השואל הנכבד להודאות סעיף 52 לחוק סדר הדין הפלילי הקובע: "מי ששבור שנעברה עבירה, רשאי להגיש תלונה למשטרה".

4. פיקוח על פעולות רואי-חשבון

חבר-הכנסת ר. ארזי שאל את שר המשפטים ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

בעתון "הארץ" מ-9 בנובמבר 1970 הופיעה כתבה תחת הכותרת "מעמד חוקי ללשכת רואי-חשבון". הכתבה מגלה שעוד ב-1967 פורסמו בעתון מאמרים המטילים ספק באמינותם של הדו"חות המאושרים בידי רואי-חשבון ובעיקר של מספר רואי-חשבון מרכזיים המטפלים בענייני החברות הממשלתיות הגדולות.

למרות מה שעברו שלוש שנים מאז פירסום המאמרים האמורים, לא באה כל פעולה בנדון מצד מועצת רואי-חשבון. לעומת זאת היה חד לגילויים בלשכת רואי-חשבון, הפועלת כיום מבחינה חוקית כחברה.

באסיפה של הלשכה הוחלט על הקמת ועדה לחקירת הסטיות שמדובר בהן במאמרים. אולם מיד לאחר מכן החליט ועד הלשכה לשנות את התקנות ולא לטפל בעניינים מסוג זה.

מאחר ששר המשפטים ממונה הן על ביצוע חוק רואי-חשבון והן על ביצוע פקודת התברות שלפיה פועלת הלשכה — הגני מבקש לדעת:

1. האם פרטים אלה נכונים?
2. מה יש בדעת כבודו לעשות להבטחת בדיקה נאותה מטעם מועצת רואי-חשבון בהאשמות בקשר לסטיות מצד כמה רואי-חשבון חשובים?
3. האם יש בדעת השר לנקוט צעדים למינוי מבקר לפי הוראות פקודת החברות שיבדוק את ההאשמה על הפרת התקנות בלשכת רואי-חשבון?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה 1: לשכת רואי-חשבון, המשמשת אירגון מרכזי לרואי-החשבון בישראל, פירסמה לפני שנתיים תקני ביקורת וכללי דיווח כספי וכן נוהלי הסתייגויות והימנעות. הלשכה הקימה באותה תקופה ועדה לטיפול בחריגים, וכפי שנמסר לי על-ידי הלשכה פועלת הוועדה. טעות היא לומר שהוחלט לא לטפל בעניינים מסוג זה.

לשאלה 2: כדי להרחיב סמכותה של מועצת רואי-חשבון ולהגביר את הפיקוח על רואי-חשבון הניחה הממשלה על שולחן הכנסת את חוק רואי-חשבון (תיקון), תשל"א—1970, אשר יעמוד לקריאה ראשונה בימים הקרובים, וכן הפיץ משרד המשפטים בין משרדי הממשלה הצעה לתיקון פקודת החברות, שלפיה תוטל על חברות חובת דיווח מפורט אשר יאפשר גילוי מלא על-ידי החברות ורואי-חשבון שלהן.

חבורת ט', ושיבה קל"ה

— שאילתות ותשובות (שפירא, שוסטק, המר); חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (ביבי, בן-מאיר, ארידור) —

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם ידועים לו הפרטים הנ"ל והאם נכונים הם?
2. אם כן — מה נעשה לפישוט ולוידו התהליך כדי למנוע סבל מיותר מנשים וילדים?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה 1: כיצד, ילמדני השואל, יכול אני לדעת פרטי העובדות המופיעות במכתב גלוי לשר הדואר, כאשר אפילו שמה של הכותבת אינו מופיע בו?

לשאלה 2: אני יכול לציין בסיפוק כי נעשה הרבה מאוד לשיפור ולוידו ההליכים במשרדי ההוצאה לפועל ולמניעת סבל מיותר מנשים ומילדים. תחילה אוכיר כאן הצעת חוק המזונות (הבטחת תשלום), תש"ל-1970, אשר אושרה על-ידי ועדת שרים לחקיקה ונמצאת עתה בשלב של ניסוח סופי לקראת הנחתה על שולחן הכנסת כהצעת חוק. ההצעה באה בעיקרה להסדיר תשלום מזונות לנשים וילדים על-ידי המדינה באמצעות המוסד לביטוח לאומי. חוק זה בהתקבלו יהיה צעד גדול קדימה לקראת פתרון ממלכתי-אנושי של בעיית גביית המזונות. אלא שבכך לא סגני. לאחר הפעלה מוצלחת של חוק ההוצאה לפועל החדש והתארגנות משרד ההוצאה לפועל מחדש, בניצוחם של מנהל בתי-המשפט השופט משה נכט וחבר עוזריו, הגיש לי מנהל בתי-המשפט בימים אלה תכנית-אב למיכון ההוצאה לפועל בבתי-המשפט, שהוכן על-ידי המרכז למיכון משרדי שבמשרד האוצר.

לולא חסתי על זמנם של חברי הכנסת הייתי מניח על שולחן הכנסת את התכנית. הגשמתה של התכנית — עם או בלי שינויים — בודאי שתניס שיפור גדול בשיטות המינהל בתחום זה ותקל על הפונים לעזרת משרד ההוצאה לפועל.

ג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"א-1970 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

יש מספר הסתייגויות של חברי כנסת, ואני מבקש לאפשר להם לנמק הסתייגויותיהם. באחת ההסתייגויות האלה כתוב שהמסתייגים הם חברי-הכנסת ארידור, הלוי ובן-מאיר. זאת טעות, חברי-הכנסת בן-מאיר אינו מסתייג בסעיף זה. מאידך גיסא, אני מסתייג בסעיף אחר, ולהסתייגות שלי יענה חברי-הכנסת צדוק בשם הרוב בוועדה. אבקש את הכנסת לקבל את החוק בקריאה שנייה ושלישית.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ארידור.

יורם ארידור (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. רצוני לנמק בשלב זה את ההסתייגות שהגשנו, חברי-הכנסת הלוי ואנוכי, בשם גח"ל, לשם של החוק המוצע. בשם החוק אנו מציעים כי ייאמר "השטחים המשוחררים", ולא "השטח"

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

התרופות שאני מחפש הן נגד כל מדליף שיימצא אשם ונגד כל מפרסם שיימצא אשם.

6. מניעת הדלפות מדיוני הממשלה

חברי-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המשפטים ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

בתכנית "יומן השבוע" ביום שבת 28 בנובמבר 1970, בראיון שנערך על-ידי מר רפי אונגר, אמר מנהל לשכת שר המשפטים, מר עוזי סיון, כי משרד המשפטים פועל כדי למצוא דרך לסתום פצצות בחוק הנוגע לעניין הדלפות מדיוני הממשלה.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה הם הצעדים שנוקט משרד המשפטים לגבי יזמות חקיקה שיבלמו פצצות בחוקים הקיימים הנוגעים להדלפות מדיוני הממשלה?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

ראה תשובתי שניתנה זה עתה לשאלתה של חברי-הכנסת שלום כהן.

7. זירוז ההליכים הקיימים בהעברת דמי מזונות על-ידי משרדי ההוצאה לפועל

חברי-הכנסת ז. המר שאל את שר המשפטים ביום י"ב בכסלו תשל"א (10 בדצמבר 1970):

במכתב ל"ידיעות אחרונות" מיום 30 בנובמבר 1970 נאמר, כי מיום תשלום דמי המזונות על-ידי החייב, באמ' צעות בנק הדואר ולשכת ההוצאה לפועל, עד ליום שבו מגיע הכסף לידי האשה והילדים הזכאים לדמי המזונות, עוברים כארבעים יום.

הי"ר מ. ביבי:

הכנסת עוברת לסעיף ז' בסדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"א-1970, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חברי-הכנסת בן-מאיר.

חברי הכנסת, רצוני להביא לידיעת הכנסת שוועדת הכנסת שיחזרה חוק זה מחובת התנחה המוקדמת.

ישראל שלמה בן-מאיר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ועדת החוקה, חוק ומשפט מעבירה לכנסת לקריאה שנייה ושלישית את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"א-1970, ללא תיקונים, כפי שהובאה בקריאה ראשונה.

* "דברי הכנסת", חוב' ה', עמ' 633; נספחות.

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (ארידור, ארזי, גרוסמן, ביבי, בן-מאיר) —

יורם ארידור (גח"ל):

אני רוצה לומר לך שאמנם הממשלה לא קיבלה את תכנית גח"ל, אבל אין זה אומר שאנו מקבלים את נוסחת מפ"ם. כשמפלגת העבודה אינה מקבלת את נוסחת מפ"ם, מפ"ם מקבלת את נוסחות מפלגת העבודה. אולם גח"ל אינה מחוייבת לקבל את נוסחת הרוב בממ"שלה ואיננו מקבלים זאת.

הכנסת העבירה לפני שנתיים את הצעת החוק לוועדת החוק והבטחון, ואילו עכשיו העבירה אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. כלומר, נתנה ביטוי לכך שהבעיה היא בעיה משפטית. אם הבעיה היא משפטית, אין שום סיבה שלא נקרא לשטחים האלה כפי שהם.

אני רוצה לסיים בדבר אחד בנושא זה, אדוני היושב-ראש: האם ישראל וארץ-ישראל אינן היינו הך? אמר בנימין דימישיק, שכולנו מתפללים לשלום, כשנגזר עליו דין מוות על-ידי שופטי הרצח בלנינגרד: "לעולם לא נאבד את תקוותנו לשוב לארץ מולדתנו". אמרה סילביה זלמנסון: "ישראל היא הארץ שאנו היהודים קשורים אליה על-ידי ההיסטוריה ועל-ידי דתנו". אמר אנטולי אלטמן, גם הוא מנאשמי בלנינגרד: "אני שולח לך, ארצי, את הברכות האלה. שלום עליכם, ארץ-ישראל". לגביהם, חברי הכנסת, ישראל וארץ-ישראל היינו הך. אני מבקש מהכנסת שכך יהיה גם לגבינו.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ישראל שלמה בן-מאיר (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתייחס לנקודה שהעלה חבר-הכנסת ארידור באמרו שהחוק לא הועבר לוועדת החוק והבטחון, אלא לוועדת החוקה, חוק ומשפט. החוק גם לא הועבר לוועדת החינוך וגם לא לאקדמיה ללשון העברית. איננו עוסקים בסמנטיקה וגם לא במדיניות; אנו עוסקים בהארכת תקף של תקנות-שעת-חירום, שתקפן קיים מאז יוני 1967, או מספר חודשים לאחר מכן. כל הזמן אנו משתמשים באותם מונחים; אלה אינם מונחים חדשים. אנו משתמשים באותו מונח שבו השתמשו גם לאחר קום המדינה בשנת 1948, בחוק לסדרי השלטון והמשפט. או הוכרז על החלת החוק הישראלי, חוק מדינת ישראל, על הגליל העליון, על נצרת, על ירושלים המערבית. גם אז השתמשו באותו מונח — שטחים מוחזקים. מונח זה הוא מקובל אצלנו ואין בו כל קביעה מדינית. כל אחד יכול לפרש אותו כפי שהוא רוצה. חבר-הכנסת ארידור, לדעתי, לא היה צריך להעלות את הבעיה. החוק לא הועבר לוועדת החוק והבטחון, כי איננו באים כאן לקבוע בעיות מדיניות. אני אומר אותם דברים גם לגבי הסתייגויות אחרות שגרשמו.

אני חושב שחבר-הכנסת ארזי איננו צריך להתנגד. אפשר להסכים למה שאמר חבר-הכנסת ארידור ואפשר להתנגד לדבריו. אני אישית יכול להסכים למה שאמר בעניין נחלת האבות. אבל אין זה משנה לגבי שם החוק.

אני מציע שהשם יישאר כפי שהיה עד כה: שטחים מוחזקים. לא היתה בכך קביעה מדינית, ואפשר גם להבא להשתמש באותו מונח הקיים בחוק. אני מציע שנשאיר את הנוסח כפי שהוא מופיע בהצעה שהובאה לפנינו.

חיים המוחזקים". צריך לקרוא לשטחים בשמם. כך גם עשתה ראש הממשלה כשדיברה בכנסת במפורש לא על כיבוש, לא על החוקה, אלא על שיחזור. היא אמרה: "שוחזרה נחלת אבותינו. נגאלה ירושלים ותהי לעיר שחוזרה לה יהודי". באמרה "שוחזרה נחלת אבותינו", ברור שהכוונה לנחלת אבותינו, לאותם השטחים שהיו ערש הממלכתיות היהודית.

ראובן ארזי (המערך, עבודה-מפ"ם):

זו היתה רק ציטטה של קול-קורא, ולא עמדה מדינית.

יורם ארידור (גח"ל):

חבר-הכנסת ארזי, ציטטה זאת הובאה על-ידי ראש הממשלה בהגישה את תכנית הממשלה ואת הרכב הממשלה לאישור הכנסת, וחבר-הכנסת ארזי תמך אז בנוסח של דברי ראש הממשלה.

ראובן ארזי (המערך, עבודה-מפ"ם):

סיעת מפ"ם הסתייגה מהציטטה הזאת. תקרא את זה ב"דברי הכנסת".

יורם ארידור (גח"ל):

אני מבין שכאשר אמרה ראש הממשלה "שוחזרה נחלת אבותינו" הסתייג חבר-הכנסת ארזי לא רק מדברי ראש הממשלה, אלא גם מההיסטוריה היהודית, ואני מציע לחבר-הכנסת ארזי לא להסתייג מההיסטוריה היהודית. אנו זוכרים שיש כאלה שהסתייגו מההיסטוריה היהודית ומהציטויות וחזרו בהם, ואני מציע לחבר-הכנסת ארזי לא להסתייג מההיסטוריה היהודית ולחזור בו אחר-כך.

חייקה גרוסמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

יש לך מנדט לדבר בשם ההיסטוריה היהודית?

יורם ארידור (גח"ל):

גם את, חברת-הכנסת גרוסמן, מסתייגת מההיסטוריה היהודית?

חייקה גרוסמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

בכל אופן...

(קריאה: ההיסטוריה היהודית התחילה בהרצל)

ממך אני מסתייגת, לא מההיסטוריה היהודית.

יורם ארידור (גח"ל):

לא ידעתי שאני עומד לדיון בכנסת.

(קריאה: אתה אל תסתייג מחייקה גרוסמן.)

אני רוצה לדעת אם הביטוי "שוחזרה נחלת אבותינו" בא לבטא תוכן או מס' שפתיים; האם השטחים האלה משוחררים או שאינם משוחררים, ואם אינם משוחררים, מי משחרר אותם. אם לדעתכם, חברי-הכנסת ארזי וגרוסמן, אינם משוחררים, מי משחרר אותם — עראפאת משחרר אותם?

ראובן ארזי (המערך, עבודה-מפ"ם):

תשאל את נציגך שישבו בממשלה ואת חבריך בכנסת שהצביעו בעד חוק זה.

חוברת ט', ישיבה קל"ה

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (ביבי, ארידור, זועבי, ארזי, אבנרי, בגין, שפירא, סנה, יערי) —

היו"ר מ. ביבי:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה של חברי-הכנסת ארידור והלוי לשם החוק.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת י. ארידור וב. הלוי לשם החוק לא נתקבל.

שם החוק, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ. ביבי:

לסעיף 1 — הסתייגות לחברי-הכנסת ארידור והלוי. רשות הדיבור לחברי-הכנסת ארידור, להגמקת ההסתייגות.

יורם ארידור (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ההסתייגות שחבר-הכנסת הלוי ואנוכי מגישים בזה בשם סיעת גח"ל היא לא להגביל בזמן את תקפן של התקנות הנדונות. כמובן, אפשר היה לעשות את הצעד המלא שצריך היה לעשותו ולהחיל את המשפט הישראלי במלואו על השטחים המשוחררים. אבל במסגרת נושא הסתייגות זו הריני אומר כי רצוי לפחות שתקופת התחולה שמציע הרוב בוועדה לא תהיה מוגבלת. האם שלטוננו בשטחים המשוחררים הוא עניין של לוח, של מועד ה-31 בדצמבר? האם אנו פועלים לפי תאריכים שקובעים לנו, אולי מב-חוק, או אולי אתם חושבים שפועלים לפי תאריכים אלה?

עבדול-עזיז זועבי (המערך, עבודה-מפ"ם):

כמה זמן אתה רוצה?

יורם ארידור (גח"ל):

אני רוצה שהדין הישראלי יחול על השטחים המשוחררים בדיוק אותו זמן כפי שהוא יחול על נצרת.

עבדול-עזיז זועבי (המערך, עבודה-מפ"ם):

ומה על העם השני?

יורם ארידור (גח"ל):

אני חושב שהעם השני מיוצג על-ידי יפה בכנסת ישראל, או אולי אתה חולק עלי?

(קריאה): מדוע אתה יכול להיות אזרח ישראל וגעברי לא?

האם אתה מרגיש את עצמך בישראל כבוש או משוחרר?

עבדול-עזיז זועבי (המערך, עבודה-מפ"ם):

אני ישראלי. את האחרים תשאל, וזה יהיה לפי בחירתם.

ראובן ארזי (המערך, עבודה-מפ"ם):

הוא אזרח ישראלי כמון.

עבדול-עזיז זועבי (המערך, עבודה-מפ"ם):

הוא יקבע את גורלו...

יורם ארידור (גח"ל):

האם גם כאן אנו מצפים לאיזו החלטה של עצרת האו"ם, שהיא תקבע תאריך, כשם שקבעה תאריך לדין וחשבון של או"ת-אנט, ומכיוון שקבעו את תאריך ה-5 בינואר — חייבת כביכול הכנסת להחליט על חזרה לשיחות יארינג שבוע קודם לכן?

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):
למה זה היה בסדר כאשר הייתם בממשלה?

יורם ארידור (גח"ל):

זה לא היה בסדר גם כאשר היינו בממשלה. שמעת את תשובתי לקריאת-הביניים של חברי-הכנסת ארזי. הממשלה לא קיבלה את תכנית גח"ל, וזה לא אומר שגח"ל מקבלת את התכנית של הרוב בממשלה.

ראובן ארזי (המערך, עבודה-מפ"ם):

התאריך ייקבע לפי הסכם שלום.

מנחם בגין (גח"ל):

מה נועקתם? האם אסור לו לומר את הדברים שאמר? הוא ממלא את תפקידו. יש אופוזיציה בכנסת.

יורם ארידור (גח"ל):

בסיכום, אני חוזר ופונה לכנסת לקבל את ההסתייגות. אני מציע לחברי הכנסת התומכים בדעת הרוב בוועדה לבטל את הסתייגותם מארץ-ישראל.

היו"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לשר המשפטים, להערה.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מסתייג בכל לשון של הסתייגות מהשאלה שנשאל כאן חברי-הכנסת זועבי: איך הוא מרגיש את עצמו — משוחרר או כבוש?

היו"ר מ. ביבי:

חברי-הכנסת בן-מאיר מוותר על הסתייגותו. בסעיף זה — הסתייגות לחברי-הכנסת סנה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת סנה, להגמקת הסתייגותו.

משה סנה (מק"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי איננה מעצם החוק ולא משם החוק, אלא מהמועד. אני מציע להאריך את תקפן של התקנות למחצית השנה. לא אכניס בכך שום סתרי תורה משפטית, אלא אגיד בגלוי מהי הכוונה.

הכוונה שלי היא הפוכה מכוונתו של נציג גח"ל, וזאת אני רוצה לפרש לכנסת. אם הם רוצים להפגין בעד סיפוח שטחים, הרי אני בעד הסכם עמים בנוגע לגבולות, הסכם מתוך רצון חפשי, מתוך רצון טוב והדדי, ונגד סיפוח חד-צדדי. הייתי רוצה שהדבר הזה יקרה בהקדם האפשרי, והייתי מאושר אילו השיחות שעומדות להתחיל בקרוב היו מביאות תוך חצי שנה לפתרון מדיני של הבעיה. את זה אני רוצה להפגין. אם מותר להם להפגין בעד סיפוח, בעד ביטול זכות של העם האחר, שגם הוא יושב בארץ זו, מותר לי להפגין נגד סיפוח, בעד הסכם, בעד כיבוד הזכויות של העם הערבי הפלשתינאי, כמו שאני דורש ממנו שיכבד את הזכויות של העם היהודי הישראלי. זוהי הכוונה. הסתייגותי מכוונת לתת ביטוי לרצון שהשיחות תצלחנה ותבאנה לידי פתרון מהיר ומוסכם.

מאיר יערי (המערך, עבודה-מפ"ם):

חצי שנה הוא תאריך שרירותי.

משה סנה (מק"י):

אפשר להאריך את המועד לאחר חצי שנה, אם

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיטות בעבירות ועזרה משפטית) (סנה, בגין, ביבי, צדוק, ארדור, רזיאל-נאור, אבנרי, אליעד, ש. כהן) —

מהצעות אלה היא נסיון לייחס לתקופת ההארכה משמעות פוליטית. תוקף התקנות האלה בא לקצו מחד. מוצע להאריך אותן לשנה נוספת, כפי שאנו נוהגים בדרך כלל כאשר אנו מאריכים תוקף תקנות-שעת-חירום. מטעם זה אני מבקש לדחות את ההסתייגויות.

הי"ר מ. ביבי:

נעבור עתה להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חברי-הכנסת י. ארדור וב. הלוי לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי של חברי-הכנסת י. ארדור וב. הלוי לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. סנה לסעיף 1 לא נתקבל.

הי"ר מ. ביבי:

נצביע עתה על סעיף 1 כהצעת הוועדה.

ה צ ב ע

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר מ. ביבי:

נשמע עתה את הסתייגויותיהם של חברי-הכנסת ארדור והלוי בדבר תוספות אחרי סעיף 1. רשות הדיבור לחברי-הכנסת ארדור.

יורם ארדור (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ראשית, עלי להגיב על דברי הדמוגיה שהושמעו לפני דקות אחדות מעל במה זו ושהם חילול מלחמתם של נאשמי לנינגרד.

חיים יוסף צדוק (המערך, עבודה-מפ"ם):
אולי אתה חיללת?

מנחם בגין (גח"ל):

אתה יכול לומר שזו דמוגיה ולחברי-הכנסת ארדור אסור להשיב לך?

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

האם דברך היו בכלל בשם הוועדה? אתה ענית בשם הוועדה? מה המשחק הכפול הזה?

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

אני מציע ששום מפלגה לא תספח לעצמה את נידויו לנינגרד. איש לא שאל אותם מה דעתם.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אולי באמת נוציא את הנושא הזה מהדיון?

שלום כהן (העולם הזה-כוח חדש):

אני מציע שתחילה יתנצל חברי-הכנסת ארדור בפני חברי-הכנסת זועבי.

יורם ארדור (גח"ל):

באתי להודות עם לוחמי לנינגרד, ואני חושב שכפירה בהזדהות הזאת מצד חברי-הכנסת צדוק היתה שלא במקומה.

(קריאות)

יהיה צורך, כשם שאפשר לקצרו, אם תיקבע שנה. הכנסת היא סוברנית. אני אצביע גם בעד שנה. אני מודה לחברי-הכנסת יערי שנתן לי הזדמנות לפרש עוד דבר אחד: אני מתנגד ליצירת רושם מוטעה שבבית הזה, מול הקואליציה, האופוזיציה היחידה היא גח"ל. האמת היא, שיש סיעות שאינן שייכות לקואליציה הממשלתית. והן אינן גח"ל. יש גם היפוכו של גח"ל באופוזיציה. אני מבקש מחברי-הכנסת יערי שישפיע בקרב חברי המערך שלא ילכו לקדחת חברי-הכנסת בגין וחבריו המעוניינים ליצור את הרושם שהם מייצגים את האופוזיציה בה"א הידיעה.

מנחם בגין (גח"ל):

לא, מקי' מייצגת...

משה סנה (מקי):

זאת לא אמרת, אבל גם אתה מייצג לא יותר מסיעה אחת. ההבדל הוא כמותי ולא איכותי. אתה מייצג סיעה אחת שמבחינה מספרית היא הגדולה ביותר בין סיעות האופוזיציה, וזה מקנה לה זכויות מסוימות. אבל כאשר אתה מופיע בשם האופוזיציה בה"א הידיעה — הדבר מטעה את הבריות. זו אינה האמת.

בהזדמנות זו רצוני להדגיש, שלגבי הקו המדיני הממשלתי יש אופוזיציה אחת ההולכת בכיוון ההגמקה של חברי-הכנסת ארדור ויש אופוזיציה ההולכת בכיוון ההגמקה שלי.

אדוני היושב-ראש, דברי אלה באו בתשובה לקריאת הביניים של חברי-הכנסת יערי.

מנחם בגין (גח"ל):

אני בטוח שחברי-הכנסת יערי יפעל בהתאם.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת צדוק, בשם הרוב בוועדה.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אינני יכול שלא להגיב על הדברים של חברי-הכנסת ארדור שציטט פה לפנינו, בדיון זה, מדבריהם של דימשיץ וזלמנסון בפני שופטי הרשע בלנינגרד. אני חושב שמי שמרשה לעצמו בעת דיון על חוק טכני זה להזכיר שמות אלה ולצטט מדבריהם חוטא בדמוגיה וזולת ונושא את שמם של גיבורי לנינגרד לשווא.

המזכיר כאן בהארכה שגרית של תקנות טכניות בעיקרן, התקנות הן טכניות מכיוון שאין הן קובעות את המעמד של השטחים המוחזקים; הן קובעות רק דבר אחד — אפשרות של הבאת תושב ישראל לפני בית-משפט ישראלי על עבירה שעבר בשטחים המוחזקים. מוצע להאריך תקנות אלה באופן שגרתי, כמקובל, לשנה אחת נוספת, עד 31 בדצמבר 1971.

יש לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת אומרת להאריך לחצי שנה והצעה שנייה אומרת להאריך לשנתיים.

הי"ר מ. ביבי:

יש יותר מזה, יש עוד הסתייגויות.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
יש גם הצעה להאריך שלא לזמן קצוב. כל אחת

חוברת ט', ושיבה קל"ה

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (ביבי, ארידור, סורקיס, ש. כהן, צימרמן, אבנרי, בן-מאיר) —

היו"ר מ. ביבי :

אני חושב שהדברים שנאמרו על-ידך, חברי-הכנסת ארידור, אינם משקפים את מה שאמר חברי-הכנסת צדוק. אני מציע לך לחזור בך מדברךך.

יום ארידור (גח"ל) :

היתה פגיעה בהודעות הזאת.

מדרכי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם) :

חברי-הכנסת ארידור, אשר לשאלתך — תמחק אותה מן הפרוטוקול.

יום ארידור (גח"ל) :

אגיע לכך. יש גם תשובה להערת שר המשפטים. ההסתייגות של שר המשפטים מדברי לא היתה במקומה. שאלתי את חברי-הכנסת זועבי שאלה. קיבלתי עליה תשובה. חברי-הכנסת זועבי אמר שהוא ישראלי. בכך השיב יפה מאוד לשאלה זו. ממה מסתייג שר המשפטים?

שלום כהן (העולם הזה-כוח חדש) :

חברי-הכנסת ארידור, אתה משוחרר או כבוס ?

צבי צימרמן (גח"ל) :

חברי-הכנסת זועבי נתן תשובה נאה ויפה, ואין צורך להוסיף.

שלום כהן (העולם הזה-כוח חדש) :

התשובה יפה. השאלה מכוערת.

צבי צימרמן (גח"ל) :

הוויכוח בין חברי-הכנסת ארידור וזועבי הוא ויכוח יפה.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש) :

זו היתה שאלה אנטישמית.

היו"ר מ. ביבי :

חברי הכנסת, אבקש לאפשר דיון הולם בנושא.

יום ארידור (גח"ל) :

הצעתנו הנוספת היא להוסיף אחרי סעיף 1 לחוק מספר סעיפים. הסעיף מספר 2 הוא סעיף שעל תכנו — בנוגע לביטוי "שטחים משוחררים" — כבר דיברתי, ולכן לא אחזור. הסעיף מספר 3, בהצעת, בא כהצעה חלופית, לאחר שהכנסת לא קיבלה את הביטוי "השטחים המ" שוחררים". אני מציע להגדיר את המלה "אזור", במקום הנוסח בתקנות, בנוסח הבא: "אזור — כל אחד משטחים אלה: יהודה ושומרון, רמת הגולן, רצועת עזה וצפון סיני, מרחב שלמה". בעניין זה אני רק מאמץ את הנוסח המקובל על צה"ל. אלה הם האזורים המקובלים על צה"ל. גם בצה"ל היה מקובל הביטוי "הגדה המערבית". הביטוי הזה נמחק מן הלקסיקון של צה"ל. במקום "הגדה המערבית" מופיע אזור יהודה ושומרון.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש) :

ואיך תתקן את השיר של ז'בוטינסקי "שתי גדות לירדן" ?

יום ארידור (גח"ל) :

מדוע לא נקבל את הנוסח הזה גם בחוק שלנו ? יתר על כן, גם בצו שהוצא ויש לו תוקף משפטי הוזכרו

האזורים האלה: בצו בדבר ביטול הגבלות לגבי יוצאים ליהודה ושומרון, רצועת עזה וצפון סיני, מרכז סיני, מרחב שלמה ורמת הגולן, תשכ"ח-1968. הצו הזה הוצא ב-25 בפברואר 1968. הוא בעל תוקף לפי חוקי המדינה. נזכר רים שם האזורים בכינויים כפי שציטטתי. על הצו חתם מי שהיה שר הפנים ח. מ. שפירא ז"ל. אין ספק שחתם על הצו הזה על דעת הממשלה, אפילו על דעת חברי מפ"ם. לא שמעתי עד היום שיש הסתייגויות מנוסח הצו הזה. מדוע איננו יכולים לבוא ולאמץ את הדברים כפי שהם ? האם אין שם לאזורים אלה ? האם הם בני בלי שם ? אסור לכנות אותם ? אסור לקרוא להם כפי שהם ?

(חברי הכנסת ר. ארזי קורא קריי-את-ביניים)

חברי-הכנסת ארזי, אתה רוצה למחוק אותם מספר החוקים. אני מציע להכניס אותם לספר החוקים בנוסף על מה שהיה כתוב בצו.

מדוע לא נאמץ לעצמנו את הגישה הבריאה, הנאמנה להיסטוריה ולמציאות חיינו, שניתנה כדוגמה טובה גם על-ידי מפקדי צה"ל, בלי ספק באישור שר הבטחון, וגם על-ידי שר הפנים, בלי ספק באישור הממשלה וראשה. לפיכך אני מציע לקבל את ההסתייגויות שהגשנו בדבר השינויים והתוספות לאחר סעיף 1.

היו"ר מ. ביבי :

חברי הכנסת, בלוח ההסתייגויות שלפנינו מובאות הצעות של חברי-הכנסת ארידור והלוי להוסיף שלושה סעיפים. חברי-הכנסת בן-מאיר מצטרף להצעה להוסיף סעיף 3. אבקש אותו לנמק את ההסתייגות.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל) :

אולי באותה הזדמנות אענה להסתייגות של חברי-הכנסת ארידור ?

היו"ר מ. ביבי :

אני מבקש להבדיל בין תשובתך לבין ההסתייגותך.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל) :

אני מצטרף להסתייגות בקשר להגדרת "אזור". טענתי מבוססת על אותו נימוק שבגללו ביקשתי לדחות את ההסתייגות של חברי-הכנסת ארידור והלוי כלפי הכותרת. חוק זה איננו בא, לפי דעתי, לקבוע עניינים מדיניים. זה חוק משפטי טהור. הוא קובע מה יהיה החוק שלפני ינהג, לפיו ישפטו ומי ישפוט, אבל למען הבהרה ולמען נדע על אילו מקומות הוא חל, דעתי היא שהמלים "שטחים מוחזקים", כאשר אני בא להגדיר אזורים, הן כלליות מדי. צריכים לומר אילו אזורים, מה הם האזורים. לפי דעתי זו היתה גם ההנמקה לצווים שהוזכרו כאן. יש לפרט את השטחים, והם: יהודה ושומרון, רמת הגולן, רצועת עזה וצפון סיני, מרחב שלמה. על מקומות אלה חל החוק הזה.

היו"ר מ. ביבי :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת בן-מאיר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ישראל שלמה בן-מאיר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אבקש לדחות את ההסתייגות של חברי-הכנסת ארי-דור והלוי בדבר ההוספות המסומנות (1) ו-(2). הנימוק

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (בן-מאיר, ביבי, ארידור) —

הי"ד מ. ביבי:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ארידור, להגנקת ההסתייגות המשותפת עם ב. הלוי. בדבר הוספת סעיף 4.

יורם ארידור (גח"ל):

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה. אנו מציעים למחוק בתקנה 2 של התקנות את תקנת-משנה (ג).

צריך למחוק אותו גם מטעמים מדיניים וגם מטעמים משפטיים. מטעמים משפטיים: הואיל ולפי תקנה זו קיים מצב משפטי שאם יש התנגשות מכונות באחד השטחים המשוחררים, ואחד הנהגים הוא תושב השטחים האלה ואילו השני איננו תושב השטחים האלה, הוא תושב ישראל — אפשר להביא אותם בגין אותה התנגשות לשני בתי-משפט שונים, ושני בתי-משפט שונים יבררו את ההתנגשות האחת הזאת לפי דינים שונים. כלומר, גם בישראל אפשר להביא עניין כזה לבתי-משפט שונים. אבל בית-המשפט המחוזי בחיפה ידון לפי החוק הישראלי וכך גם בית-המשפט המחוזי בתל-אביב. אולם לפי הנוסח של התקנות הללו ידונו לפי שני דינים שונים. זה מהבחינה המשפטית, וזהו רק אחת התוצאות האנור-מליות, מהבחינה המשפטית, לאי-החלת החוק הישראלי על השטחים המשוחררים.

אבל ההנמקה כמובן איננה משפטית גרידא. רצוני לשאול: האם אנחנו צריכים לקבל בכנסת ולאשר בה סעיף תקנות, שהיום יש לו תוקף של חוק, שלמיו על המתנחלים בחברון, ברמת-הגולן, בבקעת-הירדן, בפית-חתי-רפיח ובצפון-סיני לא יחול המשפט הישראלי? הם חלוצים; בהתנחלותם הם מבטאים את הוויקה העמוקה ביותר של עם ישראל לארץ-ישראל ולמדינת ישראל. והנה הללו, דווקא בגלל התנחלותם, עליהם המשפט הישראלי לא יחול. מכיוון שאם למישהו מהם מתארכת תאונת דרכים, אי-אפשר לשפוט אותם בבית-משפט בישראל, לפי הדין הישראלי.

כמובן, צריך היה להחיל את הדין הישראלי על כל האנשים ועל כל השטחים. לא רוצים להחיל את הדין הישראלי על השטחים. אבל האם ייתכן לבוא ולהגיד שהדין הישראלי איננו חל על המתנחלים מכיוון שהם תושבי קבע בשטחים המשוחררים? אני חושב שתוצאה כזאת איננה מתקבלת על הדעת, לא מבחינה משפטית ולא מבחינה מדינית. לפי דעת הרוב בוועדה הם צרי-כים להישפט על-פי החוק של חוסיין; הם צריכים להישפט על-פי המשפט הפלילי הסורי שקיים עד היום ברמת-הגולן; אנחנו איננו יכולים בכנסת להחיל ביהס אליהם את החוק הישראלי. דעה זו דווקא אינה מתקבלת על הדעת.

אני מציע לקבל את ההסתייגות.

הי"ד מ. ביבי:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה.

ישראל שלמה בן-מאיר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט): אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מבקש לדחות את ההסתייגות של חברי-הכנסת ארידור והלוי, גם מבחינה משפטית וגם מבחינה מדינית.

כבר אמרתי זאת דומני פעמיים בתשובה להסתייגויות: אינני חושב שזהו החוק לקבוע בו עניינים מדיניים.

לכן הוא אותו נימוק שנתתי כלפי הכותרת. אינני יודע מה רוצים חברי-הכנסת ארידור, חברי-הכנסת הלוי וגם חברי כנסת אחרים להשיג בחוק הזה. הוא כבר נמצא בספר החוקים שלנו למעלה משלוש שנים. האם הם רוצים להפוך אותו לסלע למחלוקת מדינית? אני מניח שעוד תהיינה לנו הזדמנויות להתווכח על בעיות מדיניות. אינני חושב שדווקא החוק הזה הוא ההזדמנות הנאותה ביותר להכניס דברים שאינם בו ולהתווכח על בעיות מדיניות. ברור שההסתייגויות המסומנות (1) ו-(2) באות כהפגנה מדינית. אין צורך בהפגנות, זה לא עוזר לחוק ולא לדיון המדיני. אני חושב שזה לא עוזר לעניין כלל. יש לנו בעיות וחילוקי דעות בדברים מסויימים, אבל זה לא עוזר לנו אם אנו מכניסים אותם לחוק הזה.

על כן אני מבקש מחברי הכנסת לדחות את ההסתייגויות הללו.

הי"ד מ. ביבי:

חברי-הכנסת צדוק יענה עכשיו בשם הרוב בוועדה על ההסתייגות של חברי-הכנסת בן-מאיר בדבר הוספת סעיף 3. דברי התשובה של חברי-הכנסת צדוק יהיו גם על ההסתייגות של חברי-הכנסת ארידור והלוי בדבר הוספת סעיף 3, כלומר: לכל המציעים להוסיף סעיף 3.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט): כנסת נכבדה. בתקנות שאנחנו מאיישים מצויה הגדרה שבה נאמר: "אזור — כל אחד מן השטחים המוחזקים על-ידי צבא-הגנה לישראל." כיום יש ארבעה אזורים כאלה: אזור רמת הגולן, אזור יהודה ושומרון, אזור רצועת עזה וצפון סיני, ואזור מרחב שלמה. האזורים האלה נקבעו על-ידי צה"ל לצורך הממשל בשטחים המוחזקים. אתם רואים שסיני למשל מחולקת בחלוקה הזאת בין שני אזורים: אזור רצועת עזה וצפון סיני, ואזור מרחב שלמה. ייתכן מאוד שמטעמים אדמיניסטרטיביים, למען מילוי יעיל של תפקידי הממשל, יהיה צורך בעתיד לחלק את השטחים המוחזקים לחלקה אחרת. מטעם זה אין אני רואה צורך שכאן, בחוק זה, נקבע בצורה סופית וגוקשה את השמות של האזורים ואת גבולותיהם. לדעתי אנחנו חייבים להשאיר זאת לצה"ל לקביעה אדמיניסטרטיבית, בהתחשב בשיקולים צבאיים ומינהליים.

מטעם זה אני מבקש לדחות את ההסתייגות.

הי"ד מ. ביבי:

חברי הכנסת, נצביע עתה על ההצעות של חברי-הכנסת ארידור והלוי בדבר ההוספות המסומנות (1) ו-(2).

ה צ ב ע ה

ההוספות (1) ו-(2) של חברי-הכנסת י. ארידור וב. הלוי לא נתקבלו.

הי"ד מ. ביבי:

ועתה נצביע על ההצעה המשותפת של חברי-הכנסת ארידור, הלוי ובן-מאיר בדבר הוספת סעיף 3.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חברי-הכנסת י. ארידור, ב. הלוי וי. ש. בן-מאיר להוסיף סעיף 3 לא נתקבלה.

חוברת ט', ושיבה קל"ה

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (בן-מאיר, הלוי, ביבי); סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (דיון) (ביבי, שערי) —

משפט זה והשני יישפט לפי משפט אחר. זה יכול להיות. אבל אין בזה שום מניעה. אני מבקש לדחות את ההסתייגות.

היו"ר מ. ביבי:

חברי הכנסת, נצביע על ההסתייגות האחרונה, ההצ"ע של חברי-הכנסת ארידור והלוי להוסיף סעיף 4.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חברי-הכנסת י. ארידור וב. הלוי להוסיף סעיף 4 לא נתקבלה.

היו"ר מ. ביבי:

נצביע עכשיו על סעיף 2, בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ. ביבי:

עכשיו, חברי הכנסת, נצביע על החוק בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"א-1970, נתקבל.

ד. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו

דיון (המשך)

נתונים במשבר כזה בשירותי הרפואה? בתי-החולים תפוסים מעל ליכולתם; טוענים שיש מחסור ברופאים ובאחיות. הציבור אינו מרוצה משירותי המרפאות. התברר דאגה הציבורית לקויה. עובדי הרפואה מתוסכלים, רוטנים, אינם מאמינים שיחול איזה שינוי.

האם אנחנו מקציבים די הצורך לשירותי הרפואה? האם אין לנו די פרסונל רפואי?

בחנת קצת את השאלה הזאת והגעתי למסקנה שהליקוי הוא באיגון מיושן וגרוע של שירותי הבריאות. והסיבה לכך היא בעיקר פוליטית. באיגון אחר של שירותי הרפואה אפשר היה להגיע לתוצאות טובות יותר.

אתחיל בענייני אישפוז. יש מחסור במיטות, שמענו זאת מפי שר הבריאות. בתי-החולים תל-השומר הוא "חירבה". בתי-החולים דונולו — עלבון לרפואה. אמנם הקפאת הבניה היא גורם ראשי למצוקת האישפוז, אך במקום שני ושלשי עומדות שתי עובדות אחרות: הרבה חולים לא היה צורך לאשפוזם, והרבה חולים מאושפזים שוהים בבתי-חולים יותר זמן מאשר דרוש. הרבה חולים לא היו צריכים לאשפוז אותם, כי לא פעם המרפאות, בגלל העובדה שאין קשר ביניהן ובין בתי-החולים, שולחות לבתי-חולים אנשים שאפשר לעשות להם את הבדיקות בצורה אמבולטורית. אבל מה שיותר חמור הוא שהרבה חולים שוהים בבתי-החולים יותר מדי זמן, משום שיש לנו "פקקים", צווארי-בקבוק בתוך בתי-החולים, במכוני

למעשה, מה אומרת תקנת-משנה (ג)? היא קובעת: ישראלי שעובר עבירה, נניח שנסע בשטחים ועבר עבירה חנוכה, והוא בא בחזרה לישראל ומעמידים אותו למשפט — שופטים אותו לפי הדין הישראלי, כמו מי שעבר עבירה אחרת. ואילו התושבים — שופטים אותם לפי שיטה אחרת של חוק. אבל מי קובע לפי איזו שיטה שופטים אותם? — החוק הישראלי. תקנות-שעת-חירום גם הן חוק ישראלי, כמו כל חוק אחר.

בנימין הלוי (גח"ל):

זהו רק תיקון. אבל השיטה עצמה?

ישראל שלמה בן-מאיר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט): זה לא משנה. הכנסת ריבונית היום להחליט שב-משפט צבאי ישתמשו בשיטה אחרת. אין בזה מניעה, לא מבחינה משפטית וגם לא מבחינה מדינית. והכנסת — על-ידי הארכת תקנות-שעת-חירום — החליטה שבש-טחים אלה חל חוק מסוים. ייתכן שזהו חוק דע, וייתכן שזהו חוק טוב; כך החליטה הכנסת.

יש אנשים בכנסת, ואני ביניהם, החושבים שאילו היתה הכנסת מחוקקת את כל החוקים לפי דיני התורה — היו כל החוקים טובים יותר. אבל כשהכנסת מחוקקת לפי הדין השווייצי — זהו חוק של הכנסת, זהו חוק ישראלי, ואין זה משנה מבחינה מדינית. על כן אינני רואה כאן לא את הבעיה המדינית ולא את הבעיה המשפטית, אף שיכולים להיווצר פרדוקסים. נכון שאחד יישפט לפי

היו"ר מ. ביבי:

אנו עוברים לסעיף ב' של סדר-היום: סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו — המשך הדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שערי, ואחריו — לחבר-הכנסת כץ.

יתודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מקדם בברכה את הגישה הרעננה והבלתי-דוגמטית שביצבה מדברי שר הבריאות החדש. שר הבריאות אף אמר: "אין לי ספק שבעתיד ייווצרו תנאים אשר יאפשרו ריכוז כל השירותים הסוציאליים ביד אחת". זוהי הצהרה "מסוכנת" מבחינה מסוימת, ומעוררת, על כל פנים בשבילי. אינני רוצה לסבך את מעמדו ומצבו של שר הבריאות, אבל אם יהיו לו בעיות בגלל זה במפלגתו, אנחנו נשמור לו מקום אצלנו.

חברי הכנסת, הטיפול בענייני בריאות וזקוק למשבר רוח חדש, לרוח פרצים, כי משהו חולה בממלכת הבריאות. מבחינת ההוצאות לבריאות אנחנו עומדים בראש הסולם מבין כל המדינות: 7% מהתוצר הלאומי. אני שמח להודיע לחברי הכנסת שארצות-הברית מתקרבת אלינו. . . מבחינת מספר הרופאים יש לנו המספר הגדול ביותר של רופאים לנפש: רופא לכל 500 נפש. מבחינת טיב הרפואה — הרי יש לנו רפואה ששמה הולך לפניו בעולם. ומבחינת המחקר — הרי יש לנו מחקר מעולה. למרות זאת אני שואל את עצמי: למה אנחנו

אני מגיע לשאלה של עצם הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי, גם בעיות אירגוניות, ולא עקרונות, מובילות לצורך בביטוח בריאות ממלכתי במסגרת אחידה. ההב" שרגו שבועד שבועיים תונח הצעה כזאת על שולחן הממשלה. ואני מודה - אני חרד להצעה זו. סיעתי היתה בין ראשוני הלוחמים - אולי הלוחם הראשי - לחקיקת חוק כזה. השאלה היא אם חוק זה יהיה בו כדי להביא להתקדמות או שמא חלילה להקפאת המצב הקיים, בלי לאפשר התקדמות כפי שמחייבים צרכי הרפואה וצרכים אירגוניים, מעשיים וכספיים. ואיני עומד עתה על הצד העקרוני, אלא על הצד המעשי.

חברי הכנסת, אומרים לנו שביטוח זה יבוצע לא באמצעות קופות-חולים אחת, אלא באמצעות קופות-חולים שונות. רצוני להצביע על כמה ליקויים בשיטה שרוצים להציע לנו. בהצעת החוק שתובא לפני הכנסת, יש חופש בחירה להצטרף לאחת מקופות-החולים. כלומר, אני מעדיף קופת-חולים ממלכתית אחת על פני קופות-חולים שונות. חברת-הכנסת גרוסמן טענה שבארצות אחרות יש מאות ואלפי קופות-חולים, ואצלנו יש רק חמש קופות-חולים. טענה זו אינה עומדת במבחן. למעשה יש אצלנו קופת-חולים גדולה אחת, וכל היתר הן קופות קטנות. אין זה אירגון מפוצל ודצנטרליסטי, כפי שהוא קיים בארצות אחרות, אם כי גם שם יש אירגון-גג המ" אחד את כל הקופות. אם קובעים בחירה חפשית, האם ייתכן לקבוע שבחירה חפשית זו תהיה נתונה רק לעצמ"א, ואילו לשכירים לא? והשכירים שייכים למישהו, הם צריכים להשתייך לקופת-חולים של אירגון, קרי - קופת-חולים של ההסתדרות. זהו מצב חמור מאוד מבחינת זכויות האזרח, כי לחלק תהיה זכות בחירה ולחלק לא. אך גם המשמעות המעשית היא חמורה. העצמאים יוכלו לבחור גם בקופת-חולים של ההסתדרות. זה טוב. ייתכן שחלק גדול מהעצמאים יצטרפו לקופת-חולים של ההסתדרות, כי מבחינת ההיקף וה" יכולת היא עולה על כל קופות-החולים האחרות. לעומת זאת השכירים לא יוכלו להצטרף לקופות הקרויות "אור-חיות". במצב זה, מה יהיה איפוא עתיד קופות-החולים האחרות? לדעתי לא תוכלנה להתקיים.

קיימת עוד בעיה חמורה. אומרים שהגבייה תיעשה לא על-ידי הביטוח הלאומי או מס הכנסה או שניהם יחד - כי עומדים לאחד שני מוסדות אלה - אלא על-ידי קופות-החולים השונות. אני רוצה להצביע על כמה סכנות הטמונות בדבר. ראשית, איך נדע שכולם מבטו" חים? שנית, איך נדע שכל אחד משלם מס אמת? אם הגבייה נעשית על-ידי מס הכנסה והביטוח הלאומי, יש להם אמצעים לקבוע אם משלמים מס-אמת. אם מישהו הולך לקופת-חולים קטנה, והקופה מעוניינת לקבל יותר חברים, למה לא תגבה ממנו פחות? מה עוד שתהיה קרן-השוואה ויהיה צורך להעביר כספים מקופה לקופה. איך נבטיח במקרה כזה גביית מס אמת?

קיים גורם שלישי - הוצאות הגבייה. עכשיו מוציאה קופת-חולים 14.5 מיליון לירות על גבייה. אם הגבייה תיעשה באמצעות הביטוח הלאומי, היא לא תעלה פרוטה. בתלוש המשכורת או השכר יוסיפו מדור גוסף, או שיהיה כלול בדמי הביטוח הלאומי אחוז מסויים מהכנסתו של כל אחד המיועד לביטוח בריאות.

אבל לא רק זה. קיימת גם בעיה של קרן ההשוואה.

ובמעבדות. שמעתי שאם מדובר בבדיקה אלקטיבית, צריך להכות תקופה של חודשיים עד שמונה חודשים; ובמחלת עיניים - אף שנה. ואם החולה כבר מאושפז, לעתים הוא מחכה שבוע-שבועיים לרגטגן, אחר כך הוא צריך להכות לחדר הניתוח. זה גורם לכך שבית-החולים נסתם. זה גורם גם להוצאות גדולות ביותר, כי יום אישפוז בבית-חולים עולה כ-80 לירות. אילו היינו משנים את התקנים, אילו היינו מסלקים את ה"פקקים" שציינת, היינו יכולים להקטין את הצפיפות בבתי-החולים ב-30%. אבל קיימת גם הבעיה של חולים כרוניים. יש צורך בבתי-חולים מיוחדים לחולים כרוניים, כדי לא לסתום את התנועה בבתי-החולים הרגילים, ואז אפשר יהיה לשכן את החולים הכרוניים במבנים זולים יותר.

קיימת גם הבעיה של אזורים. אם מישהו נפגע בתאונת עבודה על-ידי בית-חולים בלינסון, בכביש פתח-תקוה, והוא איננו חבר הסתדרות, צריך להעבירו לבית-החולים תל-השומר.

כל אלה מצביעים על כך שיש צורך ברשות אישפוז ממלכתית, כפי שמציעים עכשיו שתקום. זה נחוץ גם מבחינת הדבקת הצרכים ומבחינת תיכנון הבנייה וההשקעות. אתם יודעים שההשקעות בבתי-החולים הן יקרות ביותר, ואין ביכולתה של קופת-חולים של ההסתדרות להרימן. זה נחוץ גם כדי לארגן אחרת את בתי-החולים מבחינה אזורית, כדי שכל אחד יוכל להתקבל לבית-חולים באזורו הוא. זה נחוץ גם כדי לחלק את המחל"קות. אין צורך שבכל בית-חולים יהיו כל המחלקות.

הדבר נחוץ כדי - א) לתכנן את פיתוח האישפוז לטווח ארוך; ב) לעשות ריאורגניזציה בתוך בתי-החולים; ג) לחלק את האזורים ואת הספציאליזציה בין בתי-החולים השונים; ד) לקיים השגחה תקציבית וניהול מרכז.

עוד בעיה אחת מצביעה על הליקויים החמורים בשיטת האירגון של שירותי הרפואה שלנו, והיא ההפרדה בין בתי-החולים והמרפאות, הפרדה בין רפואה טובה ורעה, בין אצולה רפואית המתרכזת בבתי-החולים ובין הפלבס, בכיכול, במרפאות. אינני רוצה לפגוע בשום איש, אבל הדברים אמורים מבחינת הסלקציה הקיימת. בימינו קשה לעשות איבחון של מחלות במרפאות. יש צורך במכשירים יקרים, בציוד משובלל, בבדיקות קליניות ומעבדתיות. זה אפשרי רק בבית-חולים. לכן יש הכרח לקשור את המרפאה לבית-החולים.

זה נחוץ גם מבחינה אחרת. הרופאים אינם הולכים למרפאות, כי יש גיוון במרפאות. אבל אם יהיה קשר בין המרפאות ובתי-החולים, יתהווה מצב שהרופא שנמצא במרפאה ייצא מתחילתו הרפואית, כי יהיה קשור לבית-החולים. הארץ תחולק לאזורים צמודים לבתי-חולים, וזה גם ימנע כפילויות וייעל את שירותי הרפואה. כי לא פעם קורה שעושים בדיקה אחת פעמיים, במרפאה ובבית-החולים.

דורמות אלה אפשרויות אם יהיה ביטוח בריאות ממלכתי, שיוכל לארגן את כל שירותי הרפואה במסגרת אחת, שיוכל להצמיד את המרפאות לבתי-חולים אזוריים או לפי אזורים שונים. זה יפתור את הבעיה של מחסור בכוח עבודה בספר ובכפר. ואז רופאי הספר והכפר לא ירגישו את עצמם עזובים בפינה נידחת, אלא קשורים למרכזי הרפואה.

מינוי שר בריאות קבוע ולא מופקד. חלפו שבעה חודשים. זכינו לשר בריאות קבוע. אני מאחל לו הצלחה. האם נפתרו הבעיות? נדמה לי שצדק אז חבר-הכנסת סנה, שטען כי הבעיות לא תיפתרנה על-ידי מינוי שר קבוע. עקב אכילס של מערכת הבריאות שלנו מצוי במרכז עצבים אחר.

בישראל המספר הגבוה בעולם של רופאים לאלף נפש. אנו מוציאים אחוז נכבד מן התוצר הלאומי הגלמי שלנו על צרכי הבריאות. לרופאנו מוניטין בין-לאומי ולרשותנו ציוד חדיש ועיל. מהו, אם כן, שורש הרע?

ניתן לחלק את נושא הרפואה לשניים: טיפול מונע וטיפול רפואי-קורטיבי. הטיפול המונע מרכז ברובו בידי משרד הבריאות והרשויות המקומיות. לציבור הרחב ולגורמים נוספים חלק לא מבוטל בהצלחתו או בכשלונם של טיפול זה. רבות כבר דובר בבעיות בריאות - הסביבה ומחדלים אקולוגיים. לא אתייחס לנושא זה אלא אסתפק בהצעה להקים רשות ממלכתית לנושאי האקולוגיה ביש-ראל. ראוי הוא הנושא, לא פחות מן הרדיו, הטלוויזיה והגמלים, שהטיפול בו ירוכז ויתוכנן בידי גוף אחד בעל סמכויות המוגדרות בחוק. הטיפול הקורטיבי מבוצע אצלנו על-ידי מוסדות ואירגונים רפואיים שונים ובראשם קופות-החולים. טיפול זה נחלק לטיפול במחלות חריפות ורגילות ולטיפול במחלות כרוניות, לרבות מחלות הנפש. טענתי העיקרית היא, שלמרות נתוני יסוד חיוביים מוצדקת הביקורת המוטחת כלפי מחוזלי האישיפוז, אופי הרפואה הביתית ובריאות הסביבה. אירגון לא טוב של מערכות הרפואה שלנו יוצר את התמונה הבלתי מעודדת. שמענו שבמסגרות האישיפוז התפוסה הממוצעת היא למעלה מ-120%. אני מניח שהדבר שונה בין מחלקה למחלקה. ושואל אני אם קיימת חלוקה רציונלית בין המחלקות השונות. האם אין מחלקות מיוחסות יותר או מיוחסות פחות בבתי-החולים השונים? האם החלוקה של הציוד וכות-העבודה מאוזנת? כיצד קרה שבתל-אביב. מצויות 3 מחלקות נגיד-כיורוגיות ובשאר חלקי הארץ גם כן רק 3 מחלקות נגיד-כיורוגיות?

קופות-חולים פתחה בחיפה מכון לריפוי עמוק בדנטגן ובקובלט. נמסר לי, שמכון זה יכול לשרת את כל אוכלוסיות חיפה וצפון הארץ - והקמתו עלתה כמיליון לירות. אם נכון הדבר, מדוע פתחו מכון דומה - בו בזמן - בבית-החולים רמב"ם שבחיפה? קנאת סופרים תדבה, אולי, חכמה. אך קנאת בתי-חולים, מלווה בהעדר תיכנון, תרבה ביוזבו.

הטיפול הקורטיבי כיום מתבצע על-ידי יותר מדי רשויות - דבר היוצר כפילות בשירותים וביזבוז. וזאת בצד מחסור המתבטא בתפוסת יתר בבתי-החולים.

אדוני היושב-ראש, נניח שחליתי. אני פונה למרפאת קופת-חולים שבאזורי. כרטיס אישי, נתונים, תור ובדיקות. לצערי, מחלתי אנושה ואני מופנה לבית-חולים - רשות אחרת. כאן שוב חוזרים על הבדיקות - לעתים אותן הבדיקות. ביזבוז, כפילות, שלא לדבר על הסבל והצער הנגרמים לי. לא כל הבדיקות נעשות הן. והבדיקות החוזרות גורמות לצפיפות איומה בחדרי המיון של בתי-החולים הדומים לעתים לקסרקטין ולא למיתקן רפואי. אין רשות אחת מסתפקת וסומכת על רעותה. קופות-החולים לחוד ובית-חולים "הדסה" לחוד. אל נשכח שמרבית החולים של קופת-החולים נשלחים לבתי-חולים

אם תהיה גבייה באמצעות הקופות השונות, בקופה מסוימת יהיו חברים בעלי הכנסה גבוהה יותר, ובקופה אחרת חברים קשישים, ובקופה שלישית סניפים בספר, ואז יהיה צורך בהשוואה בין הקופות השונות, ויהיה צורך להעביר כספים מקופה לקופה. הקופה שממנה יהיה צורך להעביר עודפים תתן הקלות לחבריה כדי שלא תצטרך להעביר את העודפים לקופה אחרת.

הצבעתי על כמה ליקויים מעשיים המראים עד כמה גדול האבסורד שבהנהגת ביטוח בריאות באמצעות קופות-החולים, ובמתן זכות הבחירה החפשית, שלמעשה אינה חפשית, וגבייה מופצלת שנתביא לכך שחלק מאלה שצריכים לשלם לא ישלמו את המגיע מהם. ודבר זה יפגע בביטוח.

חברת-הכנסת גרוסמן אמרה שזהו צעד ראשון וכל דרך ארוכה יש להתחיל בצעד ראשון. אני יכול להסכים לאמירה זו. אבל נדמה לי שהצעד הראשון, כבר נעשה. העובדה שקיימת קופת-חולים של ההסתדרות, המקיפה 72% מכלל האוכלוסייה, מהווה בסיס מספיק להנהגת ביטוח אחיד. ואל יאמרו לנו: נשמור על קופות-החולים כי להן יש נסיון. אני מציע שנאחד את כל קופות-החולים. אני מציע שמר סורוקה, שהוא בעד קופת-חולים ממלכית, יהיה המנהל הכללי של הגוף המאוחד. איננו רוצים לקחת מקופות-החולים את נכסיהן ואת ההנהגה המנוסה שלהן. זו תעמוד בראש הגוף המאוחד.

לכן אינני רואה שהשיטה שעומדים להציע לנו תביא לשיפור ניכר. אם יש טעם לביטוח-בריאות-חובה כללי - ויש הבדל בין ביטוח חובה ובין ביטוח וולונטרי - הרי זה בכך שהוא בא לשפר משהו ולא להקפיא את המצב הקיים.

אדוני השר, בעיית השיטה האירגונית של שירותי הבריאות אינה עניין לגישה סוציאליסטית או לא-סוציאליסטית. אני חושב שהצעד עולה בקנה אחד עם תפיסתן הסוציאליסטית. מבחינה סוציאליסטית אין פגם בכך שהביטוח יבוצע באמצעות קופת-חולים אחת. יש כאן עניין המצריך שכל ישר ורציית ההתפתחות והצרכים של הזמנים המודרניים. אני יודע, אדוני השר, שאתה בעל שכל ישר. ואני מקווה שהוא יצא אצלך בנושא חשוב זה.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כץ, ואחריו - לחברת-הכנסת הרמן.

אברהם כץ (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לפני כ-7 חודשים נערך בכנסת דיון מקיף על משרד הבריאות, מדיניותו ופעולותיו. הדיון נפתח על-ידי השר גבתי. שבדיו הופקד תיק הבריאות. ארבעה עשר חברי כנסת נטלו חלק בדיון זה. רובם התייחסו לשלושה נושאים-יסוד שגראו להם, אני מניח, כחשובים ביותר. מצוקת האישיפוז על כל השלכותיה וגורמיה, מחדלים בתחומי התברואה ובריאות הסביבה, ביטוח בריאות ממלכתי - כן או לא, וכיצד?

חברי הבית התייחסו לנושאים נוספים והם: שתילת איברים וניתוח מתיים, בעיית הקשישים, בריאות בסקטור הערבי, עליית רופאים לישווי הספר וירידת רופאים לחוץ-לארץ, תנאי העבודה של עובדי רפואה וחקיקה מתאימה בענייני אתיקה מקצועית.

רוב המשתתפים בדיון תבעו - בעצמה שונה -

המשפחה ועד לטיפול בבית-החולים האזורי, ללא כל מחיצות ועיכובים; ב. השתתפות עובדת הרופא על טיפול במשפחה במסגרת המרפאה ועבודתו כרופא מומחה או רופא כללי במסגרת בית-החולים האזורי. נשכרים ייצאו החולה ורופאו; ג. הקמת רשות בריאות ארצית המת-בססת על רשויות בריאות אזוריות — כמבנה הגיוני לבצוע ההמלצות. ההמלצות מתייחסות גם לבעיות הדו-חקות של החולה הכרוני, בריאות הסביבה, הכשרת הסטודנטים לרפואה, צוותות רפואיים, המבנה המינהלי והמסגרת התקציבית.

אדוני שר הבריאות, אשמח לשמוע מה עמדתך לגבי המלצות אלה — האם אין בהן פתרון רדיקלי לבעיות מערכת הבריאות שלנו?

כאשר הסתכנו בביצוע מסורבל של הרפואה הקו-רטיבית נאלצנו לגנוח את הטיפול בחולה הכרוני וב-ריאות הסביבה. בנאומך תיארתי בצורה נרחבת את כל הידיעה. נדמה לי שדפורמה באירגון שירותי הבריאות תשפר את הרפואה הקורטיבית ובזמנית את הטיפול בחולה הכרוני ובבריאות הסביבה; ויפה שעה אחת קודם.

הי"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת הרמן, ואחריה לחבר-הכנסת ורדיגר.

זינה הרמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. יש לבדוק את שר הבריאות על הסקירה המאלפת והמקיפה על פעולות משרדו. בעצם נותר לי להגיד רק מעט. ברור הצורך בצעדים מרחיקי לכת בכדי לחזק את שירותי הבריאות ולתקן את הליקויים והחולשות הקיימים.

בהזדמנות זו הייתי רוצה לברך גם את המנהל הכללי של משרד הבריאות וצוות עובדיו על מסירותם, על מאמציהם העצומים למען הציבור, למרות קשיים וחוסר אמצעים מספיקים. על אף הבעיות והליקויים יש הישגים עצומים בתחום הבריאות והערכתנו נתונה לעובדי המשרד והשירותים השונים. יש גם להודות לאירגונים לא ממשל-תיים למיניהם המפעילים למען הבריאות שירותים שעשו ועושים עבודה חלוצית.

צדק השר בנתנו עדיפות גדולה מאוד לתיכנון. ההיס-טוריה תרמה לא מעט לפיצול השירותים השונים ולהעדר תיכנון כולל ושיטתי. לא קל לתכנן כשיש צורך להתמודד עם השינויים היסודיים שחלים בעקבות ההתקדמות המד-עית והטכנולוגית ובעקבות גידול האוכלוסיה. האמצעים המודרניים, שאפשר להציעם היום לטיפול במחלות אחר אתמול עוד גרמו מוות, הם מסובכים ויקרים, כגון כליה מלאכותית, קרינה וכדומה, אין איפוא טעם לתכנן ללא מחקר מתמיד, ואף לזה ער מאוד השר.

חמישה מישורים שהם היסוד של שירות טוב, חיוני ויעיל דורשים תשומת לב מיוחדת: המימצאים הדמוגר-פיים המבליטים את הקבוצות הפגיעות והחלשות ביותר, כלומר עד גיל 15 ומעל ל-65 ומשפחות מרובות ילדים; טיב אירגון האדמיניסטרציה; איכותם ורמתם המקצועית של צוות העובדים; יעילות השירותים; ומיזומם והתחל-קותם בקרב האוכלוסיה. יש גם צורך להגיע לשירותים שווים לכל האוכלוסיה, הן בעיר והן בספר.

אי-אפשר לטפל בבעיית הבריאות בלי להתייחס

שאינם של קופת-חולים. במסגרת של רשות אזורית אחת היינו מונעים את הסבל, הצער, הכפילות והזיבוז.

אדוני היושב-ראש, הדברים הבאים נאמרו מעל במת הכנסת לפני כעשר שנים:

"מתברר שאין תחום אחד בשדה הבריאות המצוי בטיפול של רשות מרכזית אחת: א. ברפואה מונעת עוסקים רשויות מקומיות, משרד הבריאות, "הדסה", ובמידה מסוימת גם קופת-חולים. ב. ברפואה אמבולי-טורית עוסקים: משרד הבריאות, קופת-חולים וכמה רשויות מקומיות. ג. באישוף עוסקים: משרד הבריאות, קופת-חולים, כמה רשויות מקומיות ומוסדות בריאות נוספים. ד. בתווה עוסקים: משרד החקלאות, משרד הבריאות, משרד המסחר והתעשייה, משרד החינוך והתר-בות, רשויות מקומיות, קופת-חולים ו"הדסה". ה. בטיפול בעולה, בחולים כרוניים ובנכים עוסקים: הסוכנות היהו-דית, מלב"ג, משרד הסעד ומשרד הבריאות. ו. בהגיגה של העבודה עוסקים: משרד העבודה, משרד הבריאות וכן קופת-חולים. ז. בשיקום עוסקים: משרד הסעד, משרד העבודה, משרד הבריאות מלב"ג ועוד. ח. בתברואה מטפ-לים: משרד הבריאות והרשויות המקומיות. ט. בשירותי הבריאות בבתי-הספר מטפלים: משרד הבריאות, קופת-חולים, רשויות מקומיות ולפעמים גם "הדסה".

אדוני השר, האם נכונה תמונה זו גם היום? האם חל כאן שינוי מהותי? כיצד היית מגדיר אתה מצב כזה לו היית שומע על-אודותיו במדינה אחרת?

וכיצד מרגיש הרופא, ביחוד הרופא הכללי במרפאה, הנאלץ בשל השטת הקיימת, להפך ללבלב? אין בסמכותו לאשף, לטפל במקרים דחופים, לערוך בדיקות כנדרש על-ידו, אלא כל מה שביכולתו ובסמכותו הוא להפנות את המקרים הדחופים לחדר מיון, היש להתפלא על רגשי ההיסתכל הפוקדים רופא כליורג בקופת-חולים שהשתלש-5-7 שנים בניתוחי בטן וחזה מסובכים וכאן הוא פותח מורסות ומוריד ציפרגים? את הכשרתו כמו-ח הוא יכול לממש רק בבית-חולים. במצב כזה אין לנו זכות להתלונן על העובדה שרופאים בכלל, ורופאים צעירים בעיקר, נרתעים ובוחרים מן העבודה במרפאות. בוגרי בתי-הספר לרפואה שלנו נחשבים בין הטובים בעולם והם אינם יכולים ואין רוצים "להתנוון" מבחינה מקצועית בעבודה פקידותית למחצה במרפאות. אין זה סוד שאת המרפאות בארץ הצילו — אם תרצו, במרכאות, ואם תרצו, בלי מרכאות — הרופאים העולים.

אדוני היושב-ראש, ההסתדרות הרפואית בישראל מינתה ועדה מיוחדת לאירגון שירותי הבריאות בארץ. בראשה הועמד פרופסור מן מנהל "הדסה", ועם חבריה נמנים טובי המומחים לרפואה בארץ. ועדה זו ישבה מספר חודשים והופיעו לפניו 46 עדים המייצגים קשת רחבה ביותר של כל המוסדות והאירגונים הגונים בנושא. היא קיבלה תזכירים, ערכה ביקורים וקיימה סדנאות. המלצותיה הן, לעניות דעתי, מסמך רציני ביותר לאירגון שירותי הבריאות בארץ. שר הבריאות הסכים בשעתו להתחיל בגסיון לבצע את ההמלצות הללו, ולו כ-Pilot project. ברשותי, אדוני היושב-ראש, אבקש לצרף לפרוטוקול את סיכום המלצות הוועדה. המלצות אלה מתבססות על העקרונות הבאים: א. רציפות בטיפול השוטף בחולה, מהאחות ורופא

הבדיקות לגילוי מומים בתינוקות על-מנת לאפשר טיפול מוקדם ככל האפשר. אין צורך להדגיש עד כמה פעולה מונעת מסוג זה תחסוך מאורח יותר הוצאות גדולות לטיפולים שונים, ואישפוז בכלל זה. יש גם צורך הכרחי וחיוני להוסיף לפחות כ-10 תחנות לשנה, בלי לדבר על הצורך הדחוף בהחלפתם ובשיפוצם של מבנים קיימים. צר לציין שרק כמחצית מן הגנים מכוסים על-ידי שירות הבריאות לתלמיד, כך שלא ניתן להבטיח המשך הטיפול שהוחל בו בתחנת אם וילד. הרחבת השירות לבריאות שניים, ובכלל זה טיפול אורטודנטי, אף היא פעולה מונעת חיונית וחשובה לטווח ארוך.

וכשמדובר בחשיבותו של שירות בריאות מונע, אין להתעלם מנושא תיכנון המשפחה, וזאת לא רק בגלל הדאגה המוצדקת בקשר לריבוי מספר ההפלות העלולות לגרום נזק בריאותי וסבל נפשי. שירות לבריאות האם והילד צריך להתייחס לעיתויה ותדירותה של הולדת ילדים, בהתחשב בבריאות הילדים והאמהות ובשלום המשפחה.

"תיכנון המשפחה" מכון לעזור לפרט ולמשפחה לראות את עצמם — בהתאם למצפונם — כמחליטים ביצירת חיי אנוש וכאחרים לפעול בהתאם להחלטתו זו. ברור, שהחלטה שקולה אפשרית רק על בסיס של ידע בכל הנושא מצד שני בני הזוג, ידע שחייב להינתן עוד במסגרת הלימודית הרגילה ושיצויר לכלול הכנה לקראת חיי גישוואן וחיי משפחה. מוטב לציין שיש תיכנון לקראת משפחה גדולה יותר. אין גם צורך להתעלם מעובדות קיימות. בוודאי יותר ממחצית האוכלוסיה ממילא מתכננת ואפשר להניח שהאחוז יגדל כל עוד מספר הילדים הלומדים גדל והולך.

אינני רוצה להרחיב את הדיבור בנושאים שקיבלו פירסום רב בזמן האחרון, בייחוד בעיית התברואה, בריאות הסביבה, זיהום האוויר וכו'. דובר ונכתב רבות על מצב הצפיפות בבת-יחולים. גם כאן בולט חוסר התיכנון לטווח ארוך, חוסר שירותים ומעבדות שיאפשרו בדיקות מבלי לתפוס מיטות בבת-יחולים, ופיתוח השירות האמבולטורי. הדוגמה של עבודת מועדון "השלום" ביומת קבוצת עולים מומחים לטיפול בחולי-נפש מבליטה גישה לאדם, שאמנם עולה יותר מאישפוז בטווח הקצר, אך בסופו של העניין חוסכת הרבה משום שהיא מקצרת בהרבה את זמן האישפוז. ואולי חשוב יותר, שעוזרים לאדם לתפוס את מקומו בחברה ולהרוויח את לחמו, אפילו אם רק במידה חלקית.

חוסר היכולת לגייס עובדים לשירות התברואה מוכיח אף הוא את הגישה צרת-האופק הן מבחינת ההכשרה והן מבחינת ההשקעה התקציבית. ובמיוחד צר ביותר לציין מה שהשר לא הזכיר, שאפילו בבת-יחול ספר אין דאגה מספקת למצב התברואה, כפי שנודע מן המעקב במספר מקומות בסביבת תל-אביב, וידוע שהמצב גרוע גם בבת-יחול הספר השונים בארץ. החינוך צריך להתחיל בגיל הרך ביותר.

ובסוף, מלה אחת על בתי-ספר לרפואה ולהכשרת רופאים. יש נטייה להכשיר את הרופאים למחקר ולמומחיות, דבר המחזיק אותם קרוב למרכזי הרפואה ובתי-חולים בערים הגדולות. אין ספק שביכולתנו לתרום, וכבר תרמנו לא מעט, לפיתוח הרפואה על-ידי מחקרים שובעו בארץ.

קיימת אפשרות — וטוב לציין שיש שיתוף פעולה בין

למכלול בעיות אחרות, כגון בעיות חינוכיות, סעד, רמת החיים, בעיית השיכון והצפיפות, בעיות הסביבה וכו'. הביצוע היעיל ביותר דורש תכנון משותף של כל הגורמים האלו, ויש להביא בחשבון את האפשרות להקמת מזכירות או מועצה לתיכנון, למחקר, לפיתוח ולרווחה סוציאלית. בהקשר זה אני מציעה, אדוני היושב-ראש, הקמת ועדה פרלמנטרית שמתפקידה להתייחס לבעיות הבריאות, החי-נוך והסעד בצורה מקיפה וכוללנית, בהתחשב בצורך ביצירת מדיניות אחידה, וזאת בנוסף לוועדות הקיימות: ועדת החינוך והתרבות ועדת השירותים הציבוריים, שלכל אחת מהן תפקידים ברורים. בלי לאמץ את הגישה הבין-דיסציפלינרית לשם תיכנון לטווח ארוך לא נגיע לשירותים מעולים ולחסכוניות בתקציבים, לשימוש מקסימלי במשא-בים המצומצמים העומדים לרשותנו.

שירות בריאות כוללני, המונע, המרפא והמשקם, צריך להיות ער לקשר ההדוק שבין בריאות הגוף והנפש לבין השפעת גורמים חברתיים, כלכליים וסוציאליים על שניהם. הכרה זו ברפואה המודרנית מחייבת הכללת אני-שים ממקצועות שונים בשירותי הבריאות, שתדומתם הייחודית היא בהכרת הסביבה, שממנה בא החולה ושאלה הוא חוזר, הבנת השפעתה של מחלה על משפחת החולה והשפעת מצבה ויחסי המשפחה על הבראות.

הכללת שירות סוציאלי ועבודה סוציאלית בשירותי הבריאות למיניהם בבת-יחולים ובמרפאות, ואף בדרג של תיכנון ותיאום, נראית לי כחיונית לשיפור השירות ואף חסכונית לטווח ארוך. מחשבה זו משמעותית במיוחד כשאנו הולכים לקראת ביטוח בריאות מכללית. זהו צעד מבורך קדימה, הדורש רגישות-יתר לסיכון של ביוורוקר-טיזציה, ויש להבטיח מראש דרך למתן שירות אינדיבי-דואלי ואנושי במקרה הצורך.

השר דיבר על חשיבות השירותים המונעים, שעד כה לא היה להם משקל מתאים בעבודת המשרד. לא די להמתין למחלה, ואין ספק שעל-ידי שירותים מונעים מוגברים, בייחוד בתחום בריאות הציבור, נחסוך לא מעט מסבלו של האדם ולא מעט בתקציבים. אני מקווה שבעשור הבא יושם הדגש בשירותים המונעים לסוגיהם. ברור שיש צורך להתחיל בהשקעה בטיפול בילד. נכון להנחיה שנתנו רשאים להיות גאים על הישגיו בשטח זה. תמותת התינוקות ירדה ל-18.89 בקרב היהודים ול-23.5 בקרב האוכלוסיה כולה; היא בין הגמוכות בעולם. לתח-נות לאם ולילד רמה גבוהה, ולא פעם, בהיותי נציגת המדינה בקרן הילד של האו"ם, שמעתי דברי שבח מפי מומחים בין-לאומיים שביקרו אצלנו. מאידך גיסא, אסור לנו לחשוב שאין מקום לשיפורים. קודם כל יש עלייה מתמדת בשיעור הילודה. המחלקות ליולדות מלאות עד אפס מקום, כך שמענו גם מפי השר. כפי שהדגיש השר יש מחסור רציני ביותר במיטות. אם יימשך גל העלייה, ויש להניח שכן, אין להתעלם גם הצורך הדחוף בתוספת מיטות על-מנת לא לגרום נזק גם לילד וגם לאם, מה עוד שתוספת האמהות הדורשות טיפול, בייחוד בתקופה הפרה-נטלית וגם לאחר הלידה, מחייבת גם תוספת כוח-אדם.

ברור שתקני המשרד אינם עולים בקנה אחד עם הצרכים בשנת 1969—1970, למשל, תוספת אוכלוסיה בתחנות אם וילד בלבד דרשה 45 עובדים נוספים, 40 אחים ו-5 אחיות. אושרה רק תוספת של 10 עובדים, וזאת במחוז תל-אביב בלבד. היה צורך גם להרחיב את

במשך שנים רבות ובה יצר אוצרות רוח שהעשירו את הציביליזציה ואלה חזר לאחר גלות של אלפים שנה, אחרי שסבל מאימי האיוקביזציה, מהגטו של ימי הביניים, מתחום המושב ומהנאציסם."

אדוני היושב-ראש. כוח-האדם במשק הבריאות במדינה הוא מפתח, אולם ליצירתו של המפתח דרושה השקעה מתאימה. זמן רב חיינו בהרגשה, שישיראל מוציאה לצרכי בריאות יותר ממדינות מתקדמות אחרות. בא המכון לחקר הסוציאלי בישראלי והפך את הקערה על פיה. במחקר שערך ופירסם הגיע למסקנה שההוצאות הציבוריות בישראל לצרכי בריאות נמוכות במידה ניכרת לעומת ארצות אירופה וסקנדינביה, לעומת שבדיה, למשל - ב-50% ויותר. בעוד שאנו בעשור האחרון כמעט עמדנו במקום אחד בסכום הכולל של ההוצאות התקדמו רבות ממדינות העולם ועברו אותנו.

הסקר מתייחס כמובן למדידת שיעור ההוצאה לבריאות מתוך התוצר הלאומי הגלמי. גם אם נוסיף את הסכום מים המשוערים, שהציבור מוציא לבריאות בעצמו, עדיין לא הגענו להוצאות האמיתיות שמן הראוי שנוציא למען בריאותנו ושמידת חיינו.

חברי הכנסת, המצב הכללי בבתי-החולים בארץ אינו משביע רצון. מספרם לא מספיק, ומספר המיטות במדינה כולה אינו מעמיד אותנו בין המדינות המפותחות בעולם. התשובה "אין תקציב" ידועה לנו. אבל ספק אם אפשר להסתפק בתשובה זו. גם התשובה "אין תקציב" לא תמיד נכונה היא. התקציב אמנם מכריע, אך לא שכחנו שלפני שנים מספר הוקצו למשרד הבריאות תקציבים מיוחדים לבתי-חולים ואלה לא נוצלו. היו גם תקציבים להוספת מיטות באוורים שבהם היתה צפויה סתימה רצינית. או שהסכומים לא הספיקו, או שהתחזיות היו בלתי-בדוקות. עובדה היא שהצפיפות באותם בתי-חולים נמשכת.

כך גם בכל הקשור לאחיות ולתנאי עבודתן. כבר שכחנו את השביתה ואת ההבטחות שניתנו להן. גדול ההשש שהסתבת הנקטת, אולי לא מרצון, תעמיד אותנו חלילה שוב בפני שביתה כדוגמת זו שהיתה. הוא הדין לגבי טכנאי הרנטגן ועובדי רפואה אחרים.

חברי הכנסת. השנה החולפת עמדה בסימן מגיפת החולירע, וזאת זרקה אלומת-אור רצינית על מצב התיב-רואה בארץ. נוכחנו לדעת שבמשך 20 שנות קיומו כמדינה עצמאית עד כה לא יזמו הרשויות האחריות לתחומי הבריאות מערכת תקנות והסדרים שיתאימו לצרכי הבריאות הציבורית. אנשים לא מתאימים פיקוח על המזון, אנשים שאינם מומחים עסקו בגושאי זיהום אוויר ומים, והאוויר והאווירה נהפכו למזוהמים. על-ידי מכת החולירע התעוררו לפתע הכל מתרדמתם. האווירה הפכה לפתע נוחה לפתרון בעיות. פתאום נמצאו תקציבים שלא היו בעבר, וגויסו המומחים. רצוני לציין בהודמנות זו את העובדה ששר הבריאות, המנכ"ל של המשרד, סגן המנכ"ל וחבר העובדים עמדו יפה במשימות המאבק במחלה גוראה זו, והחשוב ביותר: ללא פאניקה. אנו תקווה כי הנסיון אשר נלמד מתקנות החולירע ינצל לטובה, ונעל לעמוד בעתיד מול כל מיני פגעי הטבע המחבלים בבריאותו של העם.

חברי הכנסת. לפני זמן מה עסקנו בבית הזה במליאה

שר הבריאות ובין שר התיירות - לעודד חולים הזקוקים לטיפולים מיוחדים ולהבראה לבוא ארצה, והדבר עשוי להיות מקור רציני להכנסה למדינה. יש לנו כל התנאים האובייקטיביים ליהפך למרכז מעולה בשטח הרפואי, כפי שהיתה וינה בעבר. מאידך גיסא, שימת דגש יתר על המחקר והמומחיות אינה מעודדת עידוד מספיק את הסטודנטים לרפואה לראות את עתידם כרופאים כלליים, מסורים לצרכי המשפחה וטיפוחו החברה. חבל שמעט מאוד רופאים רואים את עתידם בשטח בריאות הציבור ולא דווקא בגלל חוסר התעניינות, אלא בגלל הדרגה הנמוכה באופן יחסי שמקצוע זה מקבל בסולם שירותי הרפואה גם בתקני משרד הבריאות וגם ברמת השכר.

מוטב לקוות שצרכי משרד הבריאות יזכו בעדיפות גבוהה מזו שקיבלו עד כה. הבריאות היא היסוד הראשוני לפיתוחו של העם ולעוצמתו.

היו"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורדיגר, ואחריו לחבר-הכנסת גרוס.

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מברך את שר הבריאות ויקטור שם-טוב על סקירתו הממצה והראשונה בתפקידו כשר הבריאות.

השר שם-טוב אמר לנו, שזה עתה סיים את תקופת הטיירונית בתפקידו החדש. נדמה לי שעשה את הטיירונית לא רע, ואולי טוב מאוד, אם נביא בחשבון שמיד עם כניסתו לתפקיד נתקל בסבך בעיות בלתי רגילות, ועל כולן - האפידמיה של החולירע, אשר עמיתו, שרי הבריאות הקודמים, לא ידעו עליה.

חברי הכנסת. מדינתנו זקוקה לכוח-אדם רפואי, שכן ביסודו של דבר ההישגים בכל תחום באים באמצעות האנשים המאומנים בתחום הנדון. יש לנו פוטנציאל גדול של יהודים המוכשרים למלא את התפקידים הרפואיים. ידענו על קיומם מאחורי מסך הברזל, ועתה הם מודיעים לנו על רצונם וכמיהתם לעלות לארץ-ישראל.

מכתבם של 18 הרופאים והאחיות מריה, שהתפרסם בימים אלה, הוא מזעזע. אני מרשה לעצמי לצטט חלק מן המכתב: "אנחנו מייצגים את המקצוע השל והאנושי ביותר. חובתנו הקדושה היא להביא לבני-אדם מרפא, להקל עליהם את יסורי הגוף והנפש. למה איפוא מונעים מאתנו יחס אנושי אלמנטרי, מדוע מכריחים אותנו יום יום במשך שנים רבות לחוש את המרירות, האכזבות ואת יסורי הנפש מעצם הכרת חוסר המוצא במצבנו?"

והם מסיימים את קריאתם לרופאי ישראל ואומרים: "מתוך הכרת דברים אלה, אנו רופאים ואחיות פונים אליכם, אל עמיתינו, לשם תמיכה בדרישתנו החוקית: עזרו לנו להגשים את זכותנו שאינה ניתנת לעירעור, זכותם של בני חורין לחיות בארץ אבותיהם."

בעת הדיון בפעולות משרד הבריאות חובתנו להזכיר רם תוך ידיעה ותקווה, כי יבוא היום - ואולי אין הוא רחוק - שבו רשימת עובדי הבריאות בישראל תכלול גם אחים אלה, ועוד אלפי עובדי רפואה הנמצאים כרגע מאחורי מסך הברזל יעלו לציון וייתרמו לנו מגסיונם, ויכולו לחיות במולדתם בתקוותם וכרצונם המתבטא בסיים בכתבם - ואני מצטט: "בארץ זו בה חי עמנו והתגבש

בגלל זה, בגלל גילוי הלב, מגיע לו אות הצטיינות. אנו מקווים שזה יהיה הקו המנחה של השר גם בעתיד, שהוא לא יסתיר שום ליקויים ושום מחדלים המתגלים במשרדו, וישיאר נאמן לקו בו התחיל ללכת. אם ילך בדרך זו יש לצפות שיצליח גם למצוא את התרופה הנכונה ולתקן את הליקויים. שכן כלל גדול ברפואה הוא, שצריך קודם כל לדעת את הדיאגנוזה, ואם יודעים את הדיאגנוזה, את המחלה, יכולים להגיע ביתר קלות גם למציאת התרופה הנכונה. ואם הוא כבר יודע את הדיאגנוזה, המחללים והליקויים, הוא יגיע תוך זמן קצר גם לידיעה כיצד לשפר את הדברים בתחום משרדו.

ועוד עובדה מעוררת: שהשר הצליח, ראשון בין כל משרדי הממשלה, להביא את סקירתו לכנסת. זה סימן שהוא שולט על העניינים במשרדו. ולכן אסתפק בכמה הערות.

אני מקווה שהשר לא יישאר טירון. הוא ירצה להתקדם ולהיות קצין, וכדי להיות קצין צריך לשלוט על העניינים. השר בעצמו אמר שהוא רוצה להגיע לשליטה על כל ענייני הבריאות ואם כך הוא רוצה - טירון איננו יכול להיות שליט - הוא מוכרח להגיע לדרגת קצין.

נאמר כאן כל מה שיש לומר על משרד הבריאות. השר אמר שהוא הציב לעצמו שני יעדים מיידיים: א. הנהגת חוק ביטוח בריאות ממלכתי; ב. קביעת סולם עדיפויות חדש בהקצאת אמצעים כספיים לבריאות העם.

אינני רוצה לדבר עכשיו על החוק ששר הבריאות הבטיח להגיש על שולחן הכנסת, אם הוא טוב או רע. דיבר על כך חברי הכנסת פערי באריכות. את הנעשה אין להשיב. חוק טוב יותר לא יובא עכשיו לכנסת. השר אמר שהחוק החדש יבטיח תיאום בין כל הגורמים הרפואיים במדינה. אני מסופק אם החוק הזה יביא בכפיו כל מה שנאמר על-ידי השר. מובן, ביטוח בריאות ממלכתי באמצעות קופות החולים הקיימות לא יחסל את הכפילות ולא יעקור את השורש את הפיצול וגם לא את יתר התופעות השליליות. אבל, אנחנו מקווים שבכל זאת, כצעד ראשון לקראת מערכת בריאות ממלכתית אחת ויחידה, החוק החדש יצמיח כמה שיפורים. התרופה הנכונה היא מערכת בריאות ממלכתית אחת ויחידה, כפי שקיימת בכל העולם. אבל זה לא ניתן להנהיג, כרגע בכל אופן. אולי במשך הזמן.

שמענו בוועדת השירותים - וגם השר אמר זאת בסקירתו - שהרפואה אצלנו על רמה המניחה את הדעת. אולי אנחנו עומדים בין הראשונים מבחינת רמת הרפואה, אבל מבחינת שירותי הבריאות אנחנו ברמה נמוכה מאוד. מדינתנו היא מדינה מתקדמת בכל השטחים, אבל בתחום ההיגיינה הציבורית, בריאות העם, הפיקוח על המזון ושירותי המזון - הרמה נמוכה, כשל אחת המדינות המתפתחות. שמענו בוועדת השירותים הציבוריים מפי פרופסור נכבד - לא אגיד את שמו, שכן אסור לספר שדות מן הוועדה - כי אין פיקוח מספיק על שירותי המזון. גם מזללים בחוקים הקיימים ומתעלמים מהם. אתן כמה דוגמאות: קיים חוק כנוביץ - מדברים על זה שנים - בעניין זיהום אוויר ומוניעת רעש. מזללים בחוק ומתעלמים ממנו. בחוק מדובר על שעות להוצאת אשפה, על שעות מנוחת צהרים. פחי אשפה מוצאים

בדיני גפשות, בגורלם של אנשים חולי כליות, שבגלל העדר תקציב לרכישת כליות מלאכותיות בשבילים נדונים למוות. זעקתם של אלה חייבת להדהד. יש חולים שמשי-קיעים בהם כסף רב ומאמץ רב כדי להצילם ולא ידוע אם ניתן להצילם. מה עשתה החברה הישראלית למען אלה שניתן להצילם, לפי דברי הרופאים, על-ידי מכשירים מתאימים? האם באמת לא נמצא את 15 מיליון הלירות להצלת חייהם? נכון, זה סכום עצום. אך חייהם של 150 איש מן המצפים להצלת חייהם, האין הם יקרים שלו מכסף? ולא מדובר כאן רק בחולים. נזכור נא שלהם ילדים ומשפחות, וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם ומלואו. עלינו להתעורר לבעיה זו, ובהקדם.

ולבסוף, חברי הכנסת, לנושא מכאבי שגם השנה החולפת לא הביאה לו פתרון, והמצב בו הולך ומחמיר. כוונתי לבעיית גיתוחי מתים. צר לי לקבוע שהמצב חמור מאוד. אנשי התרבה קדישא ואלה הקרובים לנושא מוסריים לנו על ממדים מחזירים של גיתוחי מתים. מול המצב המדאיג גוקטים גורמי רפואה שונים שיטות ישנות של טיפוש עובדות והרתעות למתריעים. יש הודאות שרירותיות המבטיחות כביכול לכל חולה המבקש זאת לא לנתח את גופתו לאחר פטירתו. אבל לאחר שהלך לעולמו עושים את המעשה ובהקדם האפשרי, לפני שתגיע הבשורה לידיעת הקרובים. כל זה הוא תולדה של חוק גרוע הפוגע בראש וראשונה ברפואה עצמה. החולים מאבדים את אמונם ברופאים ובבתי החולים. מצבם הנפשי של חולים לא מעטים מונע מהם מבחינה נפשית החלמה שלמה.

זוהי פגיעה בחופש האמונה, בחופש הדת, בחופש הפרט, שהם הזכויות היסודיות בחוקת המדינה. אנו מתפללים שהשנה הקרובה תהיה שנה של בריאות, בה גם תוסר קשיחותם של האנשים שבידיהם לפתור אחת ולתמיד בעיה כאובה זו על-ידי חקיקת חוק דמוקרטי המכיר בזכות האדם ומשפחתו על גופתו לאחר המוות. אדוני השר, תפקיד נכבד ניתן לסמכותך. עליך לדאוג לעם בריא בגופו, ולשם כך תקבל בוודאי את עזרת הבית כולו.

היו"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחברי הכנסת גרוס, ואחריו לחברי הכנסת שלום כהן.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אדוני הישבי-ראש, כנסת נכבדה. קודמי, חברי הכנסת ורדיגר, אמר שהשר עבר את הטיروנות לא רע. אני מוכן להרחיק לכת ולומר אם אתבקש, שהשר עבר את הטירו-נות בהצטיינות. ואני אומר זאת ללא כל הפרזה.

למדתי לדעת זאת מפגישה ראשונה שהיתה לוועדת השירותים עם שר הבריאות החדש. נוכחנו לדעת שתוך זמן קצר השכיל להיכנס לעבי הקורה של ענייני משרדו ולדרת לשרשן של הבעיות. ובעצם, כמעט שאין דבר, אין בעיה במשרד הבריאות או בשירותי הבריאות, שהשר לא נגע בהם בסקירתו. הרבה אין מה להוסיף.

תוך תקופה קצרה עמד שר הבריאות החדש על כל הליקויים וכל המחדלים, ומה שהפתיע אותי - שהוא דיבר בגילוי לב. הוא מנה את כל הליקויים והמחדלים אחד-אחד, ללא כל התחמקות, ולא הסתיר מאתנו דבר.

הי"ד מ. ביבי:

רשות הדיבור לחברי הכנסת שלום כהן, ואחריו — לחברי הכנסת שוסטק, אחרון הגומאים בדיון זה.

שלום כהן (העולם הזה — כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ראשית אברך את השר על סקירתו המאלפת, המקיפה בצורה בלתי רגילה — גם ביחס לסקירות של שרים — שאיפשרה לחברי הכנסת לקבל מושג טוב למדי לא רק על המבנה הגדול הזה ששמו שירותי הבריאות, אלא — וזה באמת יותר חשוב — על הבעיות, הקשיים, הכשלונות וההישגים של אותם שירותים. אני מקווה שהשר ויקטור שם-טוב, כשם שידע לחדור לבעיות יידע גם לטפל בהן ואני מאחל לו ולעצמו שגם יצליח בטיפול זה. בינתיים רצוני להתייחס לחלק מדבריו, ולבעיה בכללותה, מבחינה עקרונית.

בראש וראשונה אני רואה כבעיה מרכזית את בעיית הלאמתם של שירותי הרפואה. העמדה העקרונית שלנו בנושא ביטוח הבריאות היא שיש צורך בהנהגה מיידית של ביטוח בריאות ממלכתי, ריכוז כל המשאבים הרפואיים במגוון ממלכתי אחד של ביטוח בריאות. לצורך זה יש להלאים את כל קופות-החולים.

ההצעה להנהיג את ביטוח הבריאות דווקא באמצעות קופות-החולים הקיימות היא, לפי תפיסתנו, אחד מסי-מניו המובהקים של המשרד, שאינו יכול להשתחרר, אפילו בנושא כה חשוב כבריאות, ממבנהו האולגרכי, המיוסד על פדרציה של מפלגות ועסקני מפלגות.

כי אם ביטוח בריאות ממלכתי — מדוע שלא באמצעות המדינה? מה הטעם ההגיגי, החברתי, הענייני, להנהיג ביטוח כזה באמצעות קופות-החולים? האם לא יהיה זה זול יותר, יעיל יותר, רציונלי יותר, לאחד את כל בתי-החולים ושירותי הרפואה, ובאמצעותם להעניק לכל נזק את השירות הרפואי המתאים?

המפלגות מעוניינות, כמובן, לקיים את קופות-החולים במקום להנהיג ביטוח בריאות ממלכתי. כי קופות-החולים, כפי שאנו יודעים, מביטחות את המשך השליטה על המוני אורחים ומאפשרות מתן גיבוי לעסקני המפלגות. אך האינטרס הממלכתי עומד בניגוד גמור למגמה זו, ומשרד הבריאות היה צריך להתייבץ בראש אלה התובעים איחוד המשאבים במקום להסכים להמשך הפיצול.

כדאי קצת לסקור את ההיסטוריה העסקנית של הצעה זו לאיחוד שירותי הבריאות.

בראשית שנת 1968 הגישה ועדת חושי, שנתמנה בסוף 1966, את מסקנותיה. הרוב בוועדה קבע שביטוח הבריאות יתנהל באמצעות קופות-החולים ואלה יוכלו גם להבא לקבוע את דמי החבר ולגבותם. מה שהנחה את הרוב בוועדה, אם נדון לפי המלצותיה, היה יותר הדאגה לקופות-החולים. בעקבות מסקנות אלה החליטה ועדת שרים, בספטמבר 1968, להנהיג ביטוח בריאות כולל באמצעות קופות-החולים. ועתה התבררנו מפי השר שבקרוב תונהג לפני הממשלה הצעת חוק לביטוח בריאות ממלכתי על פי הקווים שהמליצה עליהם אותה ועדה, כלומר שקופות-החולים הקיימות ישמשו כמתווכות בין המדינה לבין האזרחים הנזקקים לשירותיה.

אדוני היושב-ראש. אילו נתקבלה הצעתנו אנו לבי-טוח בריאות ממלכתי ישיר ומדוכן, כי אז אפשר היה

בהתאם לנוחיות עובדי התברואה. לשעות מנוחת צהרים אין רמז. מסתובבים רוכלים בשעות 14.00 — 14.30, אין מי שישגיח. הרשות המקומית והמשרה מתעלמות מזה. שר הבריאות איננו ממונה על ביצוע החוק. העובדה היא שמוללים בחוק.

דוגמה קלסית נוספת היא בעיית גיתוחי המחטים. עניין זה קשור לחוק האנטומיה והפתולוגיה. אסתפק במשפט אחד: גם בארזים נפלה שלהבת. הרופאים עצמם מוללים בחוק. מבקר המדינה גילה לפני שנתיים אלפי מקרים בהם עברו על החוק. התיקון למצב הוא: שינוי החוק. אין לנתח לאחר המוות ללא ידיעתם ורשותם של בני-המשפחה, כפי שזה נהוג בכל העולם. עד שנוכה לתיקון החוק על הרופאים לשמור בקפדנות על החוק הקיים תוך התחשבות מקסימלית ברצון המשפחה. אפשר לצפות מציבור הרופאים שלא יזלזל בחוק ויתחשב במש-פחת הנפטר וברצון הנפטר.

השר דיבר על סולם עדיפויות בחלוקת התקציב. כאשר הועלתה ההצעה לסדר-היום בקשר לכליות מלא-כותיות אמר השר שנוחץ לכך תקציב גדול. השבוע שמענו מפי פרופסור מן ופרופסור צ'צ'קס, שהם מומחים לעניינים אלה, כי בסכום של 3 — 4 מיליון לירות אפשר לתקן את המצב. סכום זה אפשר למצוא בתוך התקציב של המשרד, אפשר לצמצם מתן זריקות לחברות השונות. אפשר למצוא את הסכום.

אשר לאישפוז חולי רוח, אישפוז פסיכיאטרי — בקשה לי אליך, אדוני השר: להפריד בין אנשים לנשים. אני מקבל הרבה מכתבים בקשר לכך. יש שערויות, ירידה במוסר. לא מקובל שבבתי-חולים פסיכיאטרי יהיו אנשים ונשים יחד. יש לדאוג להפרדה ביניהם.

דובר כאן על הילודה. ברוך השם, יש עלייה בילודה. הצפיפות בבתי-החולים ליולדות גדולה מאוד. זה לא מעודד את הילודה. אבל יש גם חוק שמשרד הבריאות וכולנו מתעלמים ממנו, החוק הנוגע להפלות מלאכותיות. שורת הפקרות מוחלטת בשטח זה. שינוי את החוק. העונש לא כל כך גדול, אבל מתעלמים גם מזה.

בתחום אחד יש נסיגה בכל העולם בשירותי הבריאות, לא רק אצלנו. יש בניינים חדשים, טכניקה מתקדמת — הכל טוב ויפה, אבל יש נסיגה גדולה בטיפול. הטיפול הלבבי חסר. יש מתקרים רבים, אבל החולה הופך למספר. איפה החיוך על שפתי האחות הרחמנית? איפה המלה הטובה מפי הרופא? לא די מבנים יפים ומשוכללים. צריך לעשות משהו כדי שהטיפול יהיה לבבי יותר. דוגמה אחת לכך היא מחלקת השיקום בתל-השומר. סיירתי שם. התרשמתי לטובה. איני מקבל את מה שכתוב בעתון-נות כעובדה, אבל יש בכך משהו. אצלנו כלפי חוץ הכל יפה; הקוסמטיקה החיצונית טובה מאוד, אבל מתחת לשטח יש משהו. אם רוצים לבנות מבנים יפים בתל-השומר ובמקומות אחרים — תבוא עלי-כך הברכה, אבל הטיפול צריך להיות קצת יותר לבבי. מה שקרה במחלקת השיקום בתל-השומר עורר בי מחשבות רבות. איני אומר שמה שהיה כתוב בעתונות נכון, אבל יש בזה משהו. צריך לדת לעמקה של הבעיה. הטיפול מכל מקום צריך להיות יותר לבבי ומסור. יש צורך בהסברה בקשר לכך, בהרצאות. הטיפול צריך להיות טיפול יהודי, כפי שהיינו רגילים לו, עם שלוש המידות: ביישנות, רחמנות וגמילות חסדים.

בתי-חולים... על ההסתדרות להבין שאין להשתמש בבריאות כבמכשיר פוליטי, ואינני סבור כי העברת קופת-חולים מההסתדרות למסגרת אחרת תגרום לה נזק.

הפרופסור מן עוד ציין באותה הרצאה שלמרות מה שמספר הרופאים בארץ, הוא, יחסית, הגדול ביותר בעולם - הרופאים אינם שבעי רצון, החולים מתאוננים מזה והשירותים עולים הון רב, עד לשיעור של 6.3% מן ההכנסה הלאומית. לדעתו, שורש הליקויים נעוץ בפיצול הרב של שירותי הבריאות בין הממשלה (תל-השומר, למשל), קופת-חולים (בלינסון, למשל), העירויות (איכילוב), גורמים עצמאיים ציבוריים (כמו "הדסה" בירושלם) וגורמים פרטיים (כמו "אסותא").

אדוני היושב-ראש, לסיום אגע בקצרה בנושא אחד או שניים, על קצה המזלג.

הנה, למשל, בנושא תורנויות הלילה הרפואיות חל אמנם בשנה האחרונה שיפור, לפחות במה שנוגע לתל-איכילוב. אבל אפילו שם כדאי היה להוסיף לרופא התורן הפועל במסגרת מן-דוד-אדום מספר רופאים תורניים כדי להבטיח מהירות רבה יותר בהגשת הטיפול הרפואי. נושא התורנות לגבי בתי-המרקחה, לעומת זאת, טרם הוסדר. שם קיימת תורנות רק עד 10 בערב, ולאחר מכן צריך לחפש את הרוקח בביתו. מי שנתקל בכך יודע שאין זה כה קל להביא את הרוקח בחזרה מביתו לבית-המרקחה.

יש גם בעיה יסודית בתיכנון פעולתם של בתי-החולים. גם שם חסרה לעתים היד המכוונת. ניקח, למשל את נושא הסרטן. בפריפריה של בתי-החולים פועלים מספר מכונים, שביניהם מחולק התקציב. וכך, במקום לרכז מחקרים במכון אחד ולהשיג תוצאות מבורכות יותר, עוסקים באותם מחקרים באופן מקביל מכונים אחדים וגורמים בכך ביזבוז מיותר של משאבים.

זוהי רק דוגמה אחת מני רבות למה שפיצול יכול לגרום. מספר המקומות המוגבל בבתי-החולים אף מביא לתופעות שליליות. לעתים הדרך לאישפוז מובילה דרך מרפאתו הפרטית של מנהל המחלקה או של חברו בבית-חולים אחר.

כבוד היושב-ראש. ריכוז המשאבים היה מאפשר הקדשת תשומת לב נאותה לנושא הפיקוח הבריאותי, פיתוח תודעת הבריאות, הפיקוח ההיגייני, הפיקוח על טיב המוצרים, הפיקוח על זיהום האוויר. ריכוז כזה היה מזרז את הדברתן של מחלות העלולות להתפשט באופן המוני, ומה שחשוב עוד יותר - מונע מראש מיפגעים לבריאות הציבורית.

היו"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אני מברך את השר שם-טוב על סקירתו ועל הופעתו. בדרך כלל כשקמים לדבר אחרי סקירת שר, הנוהג הוא לבקר את השר, את הסיקור ואת הפעולות. אבל הפעם אני חושב, שהשר שם-טוב עצמו היה המבקר החריף ביותר והחמור ביותר בענייני שירותי הבריאות בארץ ואי בענייני הבריאות במדינה. לכן קשה לבקר אותו, ולא רק משום שהוא מכהן בתפקידו כשר הבריאות רק שישה חודשים, אלא

להנהיג כמה נוהלים חיוניים לבריאות. אפשר היה, למשל, להנהיג כרטיס בריאות לכל תושב מיד עם לידתו או עם עלייתו ארצה ולרשום בכרטיס כזה כל מחלה וטיפול. אפשר היה גם לתכנן באופן רציונלי יותר את עתיד ענף הרפואה.

קיימת, למשל, הבעיה המתמדת של הקשר בין הרופא לבין בית-החולים. כדי לשמור על הרמה המקצועית צריך הרופא להיות קשור בבית-החולים. אין הכוונה לקשר מינהלי אלא לקשר מקצועי שוטף. סדרי העבודה כיום הם כאלה שבתוכם תקופה מסוימת צריך הרופא לפנות את מקומו בבית-החולים לרופאים צעירים ממנו, המתחילים במסגרת ההשתלמות.

ניתוקו של הרופא המבוגר יותר מבית-החולים הוא בעוכריו. הוא אמנם פותח לעצמו קליניקה ומפתח פרקטיקה, אך עקב ניתוק הקשר עם בית-החולים או שמירה על קשר רופא בלבד נפגמת רמתו המקצועית של אותו רופא. הבעיה סבוכה מפני שמצד אחד אמנם צריך לשמור על הקשר, אבל מצד אחר צריך למצוא לרופאים חדשים מקומות בבתי-חולים.

ייתכן, אדוני השר, שהפתרון הוא במתן אפשרות לרופאים - כפי שמקובל בארצות-הברית - לאשפוז את חוליהם בבית-החולים ולאפשר להם לטפל בחולים אלה בבית-החולים, תוך תיאום עם המומחים המקצועיים. שמירת הקשר עם בית-החולים להבטיח את רמתו של הרופא הכללי. אין זה סוד היום שרמתם של רבים מן הרופאים הכלליים ירודה למדי, ומשום כך רק טבעי שהם מסרבים לקבל על עצמם אחריות. בפועל הפכו רבים מהם לרשמים ולשטריתנועה, המכוונים את החור'ים למומחים ולבתי-חולים.

אדוני היושב-ראש, בסוגיה זו של הידוק הקשר בין הרופא לבין בית-החולים ושל תיכנון ארצי רציונלי של ענף הרפואה עסקה ועדת מן שהגישה את מסקנותיה באמצע 1969. ועדה זו עיבדה תכנית כוללת, האמורה להתבצע בשלבים. העקרון שעמד לנגד עיני הוועדה הוא שילוב הדוק בין הרופא הבודד בכפר או בעיר לבין בית-החולים האזורי, דבר שיוציא את הרופא מבדידותו המקצועית ויכלול אותו בקבוצה גדולה של אנשי מקצוע. לפי אותה תפיסה ישמש הרופא הכללי כרופא משפחה, יטפל ב-300-500 נפשות, לערך, ויהיה צמוד למרכז אזורי שיטפל ב-150-300 אלף נפש. כל משפחה תוכל לבחור לעצמה רופא משפחה מבין הרופאים המשרתים את האוכלוסייה, שכל אחד מהם יהיה צמוד לאחת המחלקות הפנימיות בבית-החולים האזורי.

כל רופאי המחלקה הפנימית, ובכללם רופאי המשפחה, ישרתו בתורנויות על פי רוטציה. סידור עבודתו של הרופא יאפשר לו מספר שעות ביום לעבודה בבית-חולים. בדרך זו יוכל הרופא לעקוב אחר חוליו שנתקבלו לאישפוז במחלקה בה יעבוד.

נובע בבירור מהמלצות אלה של הוועדה המקצועית שאין להנהיג את ביטוח הבריאות באמצעות קופות-החולים, אלא שיש לאחד את הכל במסגרת המדינה ולהנהיג מבנה אחיד ובלתי מופצל. ראויים לציטוט דבריו של הפרופסור קלמן מן בהרצאה במועדון רוטרי בחיפה בסוף נובמבר 1969, כשהכריז: "יש להקים רשות בריאות מרכזית שתסתעף ל-12 רשויות אזוריות, עם 12

ובכן, קודם כל אני מאחל לשר שם-טוב, מכיוון שהוא הקיף ומקיף עכשיו — לא רק בסקירתו, אלא בעבודתו ובתפישתו — את הבעיה הזאת; אני מאחל לו שהוא יהיה שר בריאות האחראי לכל שירותי הבריאות במדינת ישראל, במידה הגדולה ביותר.

אני רוצה לאחל לו דבר נוסף, והוא בעניין ביטוח הבריאות. אני יודע את השקפתו של השר שם-טוב. אני יודע שהדבר תלוי לא רק בהשקפה האישית שלו, אבל אולי לו יהיה קל יותר לשכנע. אינני מקבל כל אותן הטענות שמחזיקים את קופות-החולים בגלל תועלת מפלגתית. אני קצת קרוב למאטריה הזאת. גם בהסתדרות הכללית אין זה נכון שהיום זוהי הבעיה. אולי היו פעם השקפות כאלה, וחשבו שעלי-ידי זה יחזיקו בחבר. התקופה הזאת עברה. בדרך כלל קופות-החולים אינן כל כך מאושרות היום מדיניות חבריהם בתוכן. כל חבר אינו מבין תוספת הכנסה, אלא תוספת הוצאה. וכל קופת-חולים עושה לה את החשבון הזה.

הנה המדינה כולה חושבת שבאמת הולכים לעשות פה ביטוח בריאות. הרי זו פיקציה. הולכים לחייב עוד 10%, 12%, 15% מן האוכלוסיה להירשם לאחת מקופות-החולים. זה עדיין אינו פותר שום דבר בשטח ביטוח הבריאות. אני ואתה וכל אחד אחר, כל עוד אנחנו חברים בקופת-חולים, נמשיך להיות מבוטחים ולשלם את כל מה שאנחנו משלמים. זה איננו ביטוח בריאות. זו חובת רישום לקופות-חולים. אם יש מקרים של משפחות שאינן יכולות להרשות לעצמן להיות רשומות בקופות-חולים, המדינה תשתתף באיזון עזרה — מובן שזה דבר גדול מאוד בשטח זה. אבל זה איננו ביטוח בריאות. הונחנו את העניין הזה במשך למעלה מעשרים שנה. בוועדת חושי, שחבר-הכנסת שלום כהן דיבר עליה קודם, גם שם העניין הזה הוכרע בקול אחד. גם שם היו חילוקי דעות עמוקים כיצד צריך לבצע ביטוח הבריאות. הרוב של קול אחד הוכרע לעשות זאת באמצעות קופות-החולים. גם שם ישבו אנשים בעלי מקצוע, ידענים, אנשים שמכירים את שירותי הבריאות בארץ. היה קשה מאוד להכריע גם שם בקול אחד.

לכן אני מאחל לו, לשר שם-טוב, ששירותי הבריאות יהיו באמת מלכתחילה ולא באמצעות קופות-החולים. עדיין אינני יודע אם תיכף ומיד צריך להטיל את כל ההוצאות על המדינה, או שצריך להיות שלב ביניים, בו האזרחים המבוטחים יהיו הנושאים בעול. אבל היסוד צריך להיות ביטוח בריאות ממלכתי של האזרח, שלא באמצעות קופות-החולים. ויש להשתמש בקופות-החולים, בבתי-החולים, במרפאות, במכונים ובשירותים בידע ובפדר-סונל הקיימים, לצורך ביטוח הבריאות הממלכתי. זה ימנע בייבוז; זה יתן בידי המדינה ומשרד הבריאות שלטון ואחריות כוללת על ענייני הבריאות בארץ.

אני מקווה ששנת 1971 תהיה אמנם, כפי שאמר שר הבריאות, שנת מיפנה בתחום האישופו עם הקמת בתי-החולים החדשים שצוין השר. עם זאת חשוב שהשר, דווקא השר שם-טוב, ייצא לציבור בתביעה לפתור את בעיית המחסור בעובדים בשטח הרפואי — רופאים, רוקחים, אחיות ועובדים אחרים. אין זה נכון שחסר לנו כוח-אדם במקצועות הרפואיים. חסר כוח-אדם בשירותי הרפואה. באופן כללי אין מחסור בעובדים אלה. הרופא מעדיף לעסוק ברפואה פרטית, כי הוא מגיע להכנסה של

נדמה לי שהוא אולי השר הראשון בישראל שביקר יותר משסקר.

שר הבריאות באמת העמיד לפנינו את המצב, שהבריאות במדינה חולה ושיש הרבה מאוד מה להבריאה, ואני מבקר אותו ומאחל לו שיעלית הוא להבריאה את הבריאות במדינה.

היו בעיות של הונחה, היו בעיות של תקציבים, אך בעיקר נעוץ הליקוי באופן העמדת ענייני הבריאות בסולם העדיפויות. פירוש הדבר שההגנה על העניין הזה עצמו והעמידה על עניין זה של הבריאות במדינה לא היו עד היום איתנות ותקיפות. אולי בגלל זה אנחנו נמצאים היום באותו מצב פרוקסלי כפי שהוא קיים. כשאתה מדבר על מדינת ישראל בעולם מבחינת בריאות ורפואה — הכל מהללים ומשבחים את ישראל. ויש על מה לשבח. כשבא חולה מישראל לאיזה בית-חולים גדול ומפורסם בעולם תמהים למה הוא בא לשם. אני יודע על כמה מקרים של חולים שנסעו לרוצ'סטר בארצות-הברית, ואמרו להם: אתם צריכים לבוא אלינו בשביל מקרים כאלה? הרי בישראל מצויים כל המומחים והרופאים. וזה נכון. יש מה לשבח. אבל מאידך גיסא, שירותי הבריאות — ומה שהחוליער חשפה בפני המדינה — מוכיחים שיש עוד הרבה מה לתקן.

יש כנראה תודעה עמוקה מאוד במה שנוגע לענייני בריאות הפרט. ליהודי, וליהודי בישראל, יש תודעה עמוקה בקשר לבריאות. הוא עצמו דואג. כשהוא מרגיש איזה מיחוש, מיד הוא הולך לרופא ומבקש תרופות. אבל לגבי תודעת הכלל, בעניינים כלליים של שירותי בריאות כלליים, היגינה כללית, נקיון כללי — בזה אנחנו כנראה עדיין רחוקים מהרבה מאוד מדינות. ואולי זה, בעצם, צריך להיות התיקון היסודי במדינה הזאת, להדביק את אזרחי המדינה, כמו במדינות אחרות, בתודעה של בריאות הכלל, ולא רק של בריאות הפרט.

השר שם-טוב, לא רק שיש לו שם טוב, אלא יש לו גם מרץ. הוא אמנם שר חדש במשרד הבריאות, ובודאי כל שר חדש שבא למשרד מגלה דברים חדשים, למרות היותו מעורב בהם מקודם. אבל אני בטוח שהוא כבר השתלט על החומר, ועוד יוסיף לשלוט בו. ואני רוצה לאחל לו קודם כל שהוא יהיה שר הבריאות במדינת ישראל והאחראי לכל שירותי הבריאות במדינת ישראל.

אנחנו חיים כבר למעלה מעשרים שנה במדינה, ויש לנו משרד בריאות. אבל אני אומר בכל גילוי הלב: אין המשרד אחראי לכל שירותי הבריאות במדינת ישראל; לא רק שהוא אינו שולט על כל שירותי הבריאות, אלא הוא גם אינו אחראי לכל שירותי הבריאות במדינת ישראל. הוא אחראי על איזה שהוא קטע מענייני הבריאות בישראל, קטע שבמשרדן שייך למשרד הבריאות. אינני רוצה לבקר, אבל אינני בטוח אפילו אם קיימת במשרד הבריאות באיזה שהוא מקום, באיזו שהיא פינה חבויה, תודעה שצריך לפקח גם על שירותי הבריאות ועל צורת הגשת שירותי הבריאות בקופות-החולים. אולי הדבר עלה על הדעת במשרד הבריאות, אבל בשום קופת-חולים לא מרגישים שלמשרד הבריאות אחריות לגבי צורת ניהול העניינים בקופות-חולים. אינני מדבר על תקציבים. אני מדבר על עצם הדבר בהגשת העזרה ופעולת השירותים. והוא הדין בעיריות.

חוברת ט', ישיבה קל"ה, ב' טבת תשל"א (30 דצמבר 1970)
- סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (דיון) (שוסטק, ביבי) -

רוצים פרסונל - רופאים, אחיות ורוקחים - בשירותי הבריאות במדינה, חייבים לקרב אותם על-ידי מתן אפשרות של קיום בכבוד, שלא יצטרכו לקנא בחבריהם למקצוע שאינם עובדים בשירותים הציבוריים.

היו"ר מ. ביבי:

חברי הכנסת, תם הדיון בסקירת שר הבריאות על פעולות משרדו. תשובת השר - באחת הישיבות הקרובות. הישיבה הבאה ביום ב', בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

אלפי לירות. בשירותי הבריאות הוא מוגבל והכנסתו כשל מקיד. דווקא השר שם-טוב, שהשקפתו סוציאליסטית, צריך לשנות מצב זה ולהביא למפנה שכוח-אדם זה בשירותי הרפואה יקבל את השכר שהוא ראוי לו, למרות הפער שכל כך מפחדים מפניו. אחרת לא נפתור בעיה זה לעולם. אם יורדים כל שנה חמישים רופאים מהארץ, ורופאים צעירים מסתדרים במדינות אחרות, אין פתרון לבעיה זו בשכר הקיים ובפחד מפני הפער בין עובד זה ואחר. דווקא השר שם-טוב צריך להיות לו "דם" ואומץ לב לבוא בתביעה אל הציבור להכיר בעובדה זו, שאם

הישיבה ננעלה בשעה 15.05.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קל"ג-קל"ה

- א. שאלות. טז. חוק רשות השידור (תיקון מס' 3), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- ב. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו. ג. חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 6), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק רואי חשבון (תיקון), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק ועדות חקירה (תיקון), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 8), תשל"א-1970 (קריאה שנייה ושלישית).
- ז. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השט"ח) המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"א-1970 (קריאה שנייה ושלישית).
- ח. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון), תשל"א-1970 (קריאה שנייה ושלישית).
- ט. החלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום (תשלומי חובה) (זיתים), תשל"ל-1970.
- י. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 10), תשל"א-1970.
- יא. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 12), תשל"א-1970.
- יב. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 13), תשל"א-1970.
- יג. החלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 85), תשל"א-1970.
- יד. הצעות לסדר-היום.
- טו. חוק לתיקון פקדת סדר הדין הפלילי (מעצר וח"י פוש) (מס' 2), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק רשות השידור (תיקון מס' 3), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק החזרת תשלומים (אגרות טלוויזיה), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק הטיס (עבירות ושיפוט), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק לתיקון פקדת העדות (מס' 9), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק לתיקון פקדת החוק הפלילי (מס' 32), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לתיקון חוקי סעד (פקדי סעד ראשיים), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- כד. שיתוף בין משרד החינוך והתרבות לבין ההסתדרות הציונית העולמית להעמקת ולהרחבת של החינוך היהודי בגולה (הצעת חבר-הכנסת י. קורן).
- כה. התערעורת ביחסי העבודה (הצעת חבר-הכנסת מ. אביווהר).
- כו. חוק לתיקון פקדת העדות (מס' 8), תשכ"ט-1969 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 2), תשכ"ט-1969 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק רשות הגמלים (תיקון), תשכ"ט-1969 (קריאה ראשונה).
- כט. הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה.
- ל. הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג.

ב. החלטה בדבר אישור הוראות המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח-1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת חירום (תשלומי חובה) (זיתים),

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת)

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175, תשל"ל, עמ' 49.

² ק"ת 2611, תשל"ל, עמ' 2251; ק"ת, שיעורי מק"ח 7, תשל"א, עמ' 750.

³ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; ס"ח 303, תש"ך, עמ' 18.

⁴ ק"ת, שיעורי מק"ח 5, תשל"א, עמ' 733.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

בעבירות ועזרה משפטית), תשכ"ז-1967", יבוא
 "(להלן - התקנות) בשינויים המפורטים בחוק
 זה";

(2) הוספת סעיפים

אחרי סעיף 1 לחוק יבוא:
 2. בשם התקנות - במקום 'השטחים
 המוחזקים' יבוא 'השטחים המשוחררים'.
 3. בתקנה 1 לתקנות, במקום 'השטחים
 המוחזקים' יבוא 'השטחים המשוחררים'."

אלטרנטיבה:

3. בתקנה 1 לתקנות, במקום הגדרת
 "אזור" יבוא:

"אזור" - כל אחד משטחים אלה: יהודה
 ושומרון, רמת הגולן, רצועת עזה וצפון
 סיני, מרחב שלמה.

4. בתקנה 2 לתקנות תימחק תקנת-משנה
 (ג).

י. ש. בן-מאיר מציע:

בתקנה 1 לתקנות, במקום הגדרת "אזור" יבוא:
 "אזור" - כל אחד משטחים אלה: יהודה
 ושומרון, רמת הגולן, רצועת עזה וצפון סיני,
 מרחב שלמה."

לשם החוק

י. ארידור וב. הלוי מציעים:

במקום "השטחים המוחזקים" יבוא "השטחים
 המשוחררים".

לסעיף 1

י. ארידור וב. הלוי מציעים:

במקום הסעיף יבוא:

1. מתן תוקף

לתקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-
 ידי צבא הגנה לישראל - שיפוט בעבירות
 ועזרה משפטית), תשכ"ז-1967, יהא תוקף
 כל עוד לא שונו בחוק."

אלטרנטיבה:

במקום "י"ג בטבת תשל"ב (31 בדצמבר 1971)"
 יבוא "כ"ו בטבת תשל"ג (31 בדצמבר 1972)".

מ. סנה מציע:

במקום "י"ג בטבת תשל"ב (31 בדצמבר 1971)"
 יבוא "ז' בתמוז תשל"א (30 ביוני 1971)".

י. ארידור וב. הלוי מציעים:

1) האמור בסעיף 2 לחוק יסומן "5", ובסעיף 1,
 אחרי המלים "תקנות-שעת-חירום (השטחים
 המוחזקים על ידי צבא הגנה לישראל - שיפוט

ט. המלצות הוועדה מטעם ההסתדרות הרפואית בישראל לאירגון שירותי הבריאות

של רופאי המשפחה, שיהיו חלק בלתי-נפרד מצוות
 עובדי המחלקות הפנימיות.

ו. מכאן, שכל מחלקה פנימית של בית-חולים
 אזורי תהיה אחראית למספר מסויים של תושבים -
 1,000-1,500 נפשות למיטה פנימית - ולחבל ארץ
 מותחם מבחינה גיאוגרפית בתוך האזור שאותו משרת
 בית-חולים.

ז. ראש המחלקה הפנימית יהיה אחראי לסידורים
 האדמיניסטרטיביים והרפואיים לא רק לגבי מחלקתו
 שבבית-החולים והמרפאות, אלא גם לגבי האוכלוסיה
 הכפופה לטיפולו באזור.

ח. המחלקה הפנימית ומנהלה יהיו אחראים גם
 להתמחותם של רופאים פנימיים, בכלל זה רופאי המש-
 פחה, שהתמחותם תהווה ענף התמחות במסגרת ההת-
 מחות הפנימית.

ט. רופאי המשפחה יפעלו מבתיהם, או ממרפאות
 משפחתיות שירכזו מספר רופאים, אחיות ועובדי עזר.
 מרכזים אלה יאפשרו לרופא המשפחה פעולות של
 איבחון וטיפול שיגרתיות. השתייכותם של רופאי המש-
 פחה למחלקה פנימית תאפשר להם להשתמש במנגנון
 בית-החולים לאיבחון ולטיפול מסובכים יותר, אם
 במרפאות הליעץ של המחלקה הפנימית אם במיטות
 שברשותה.

י. מידת השתלבותם של רופאי המשפחה במחלקה
 הפנימית תהיה תלויה ברצונם ובסדר העבודה שיקבעו

א. שירותי הבריאות בארץ חייבים להיות מופעלים
 מתוך מסגרת ארצית על-ידי "רשות בריאות ארצית",
 שתהיה אחראית למדיניות הבריאות, לכוון-אדם רפואי,
 למקורות הכספיים להפעלת שירותי הבריאות. הרשות
 תפעיל את משימות הבריאות באמצעות "מינהלה
 ארצית".

ב. "רשות הבריאות הארצית" תפעל באמצעות
 "רשויות בריאות אזוריות" שתהיינה אחראיות לכל שי-
 רותי הבריאות שבאזור המונה 150,000-300,000 נפשות.
 "רשות הבריאות האזורית" תהיה אחראית למדיניות
 הבריאות שבאזור, באמצעות "מינהלה אזורית".

ג. שירותי בריאות שבאזור יופעלו באמצעות "מרכז
 רפואי אזורי". הוא יכלול את כל המחלקות והמרפאות
 של בית-חולים גדול, ובו ירכזו מומחים ברפואה מונעת,
 קורטיבית ושיקומית; בבריאות הציבור ובבריאות הסבי-
 בה; בבריאות הגוף ובריאות הנפש; בבריאות הפרט,
 המשפחה והקהילה. בית-החולים האזורי יכלול לפחות
 450 מיטות.

ד. פעולות רופאי מחלקות בית-החולים, נוסף לפ-
 עולתם של רופאי המחלקות הפנימיות, תיעשנה במסגרת
 מרפאות ייעוץ ומיטות לאישפוז ובחלקן על-ידי ביקורי
 ייעוץ במרפאות המשפחתיות של רופאי המשפחה.

ה. משימותיהן של המחלקות הפנימיות תופעלנה
 בחלקן במסגרת מרפאות הייעוץ ומיטות לאישפוז של
 המחלקות הפנימיות, ובחלקן על-ידי מרפאות המשפחה

מתוך הנסיון. הוועדה מציעה איפוא לקבוע מספר אזורים לדוגמה בצפון, במרכז, בדרום ובמזרח הארץ, שבהם תבוצענה ההמלצות המוצעות. מתוך נסיון זה יצטבר ידע נוסף להפעלת התכנית כפי שהותוותה בארץ כולה.

ג. בשל הקשיים בהפעלה מיידית של המלצות הוועדה הגישה זו מספר הצעות לתקופת מעבר, שביצוען יקל על הפעלת מערכת שירותי הבריאות ויחיש את הגשמת המלצות הוועדה לטווח ארוך.

הוועדה מקווה, כי המלצותיה תתקבלנה על-ידי ההסתדרות הרפואית ולאחר מכן על-ידי בתי-הספר לרפואה, מוסדות הרפואה, הרשויות המקצועיות והממשלה. חברי הוועדה מקווים, כי ביצוע ההמלצות הללו יתרום לפתרון מספר בעיות המקשות על מתן הטיפול הרפואי בשלבי השונים.

ה' באב תשכ"ט (20 ביולי 1969)

להם בקהילה ובבית-חולים על-ידי מנהל המחלקה. כדי להקל על מנהל המחלקה את שילובם של רופאי המשפחה בסידורי המחלקה בתוך בית-חולים העלתה הוועדה מספר הצעות לשינוי תנאי עבודת רופא המשפחה במר-מאתו שבקהילה ומספר הצעות אחרות לפעולות מח-לקתיות, שבהן יוכל רופא המשפחה להשתתף ולתרום את חלקו לביצוען.

יא. הרופאים המקצועיים, הפועלים כיום בנפרד ממרפאות מקצועיות, יצורפו לצוות עובדי המחלקות המקבילות שבבית-החולים ויחד יעניקו שירות לחולים המופנים הן למרפאות הייעוץ והן לאישפוז במחלקה. הם גם יבקרו לעתים מזומנות במרפאות הקהילתיות ויעזרו לרופאי המשפחה בפתרון בעיות מסובכות בשטח התמחותם.

יב. אין ספק שעם הפעלת המלצות אלו יתעוררו קשיים ובעיות שלא יימצא להם פתרון מידי, אלא

סיכום הישיבות

ישיבה קל"ג (לי בכסלו תשל"א – 28 בדצמבר 1970)
היו"ר – ר. ברקת; מ. זר.

א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. י. ישעיהו-שרעבי (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על העברת חוק הסעד המשפטי, תשל"א – 1970, לוועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת השירותים הציבוריים.

ג. שר-הבריאות ו. שם-טוב השיב על 4 שאילתות של חברי הכנסת: י. תמיר, א. מלמד, ז. המר.

השר לקליטת העלייה ג. פלד השיב על 5 שאילתות של חברי הכנסת: א. ורדיגר, ש. ארבל-אלמוזלוג, ש. י. גרוס, ר. ארזי, ז. המר.

שר-החקלאות ח. גבתי השיב על 6 שאילתות של חברי הכנסת: ת. טובי, א. חביבי, א. כץ, ש. תמיר, י. תמיר.

שר-הפיתוח ח. גבתי השיב על 3 שאילתות של חברי הכנסת: י. תמיר, ג. אליעד, א. ורדיגר.

שר-התחבורה ש. פרס השיב על 15 שאילתות של חברי הכנסת: ש. תמיר, מ. אביזוהר, י. הורביץ, י. גולן, א. אבנרי, ע. אמוראי, א. ורדיגר, ש. י. גרוס, ד. זכין, ש. ארבל-אלמוזלוג.

שר-הדואר ש. פרס השיב על 2 שאילתות של חברי הכנסת: ר. ארזי, ש. י. גרוס.

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 4 שאילתות של חברי הכנסת: ג. מועדי, א. ורדיגר, ש. ארבל-אלמוזלוג, א. אבנרי.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין השיב על 9 שאילתות של חברי הכנסת: א. חביבי, מ. סנה, מ. בן-פורת, ז. שובל, א. אבנרי, ז. המר.

ד. שר-הבריאות ו. שם-טוב מסר סקירה על פעולות משרדו. בוויכוח השתתפו: ב. צ. קשת, ח. גרוסמן, ט. סנהדראי, מ. גז, מ. אביזוהר, א. חביבי.

ישיבה קל"ד (א' בטבת תשל"א – 29 בדצמבר 1970)
היו"ר – ב. צ. קשת; ר. ברקת; ש. רוזן; י. נבון.

א. היו"ר ב. צ. קשת הודיע כי סיעת המרכז החפשי הסירה את הצעתה להביע אי-אמון לממשלה.

ש. תמיר מסר בשם סיעתו, כי הצעה כנ"ל תובא בתום הדיון על הודעת ראש הממשלה בישיבה זו.

ב. מ. עופר (בשם ועדת הכספים) הביא החלטות בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום (תשלומי חובה) (זיתים), תשל"א – 1970; בצויו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספות) (תיקונים מס' 10, 12, 13), תשל"א – 1970; בצו מס קנייה (סחורות ושירותים).

תים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס 85), תשל"א – 1970.

הוחלט: לקבל את ההחלטות.

ג. א. שכטרמן (יו"ר ועדת הכלכלה) הביא לקריאה שנייה חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון), תשל"א – 1970. הוחלט: לקבל את החוק.

ד. ראש-הממשלה ג. מאיר מסרה הודעה בשם הממשלה על שיחות יארינג, בוויכוח השתתפו: מ. בגין, ח. י. צדוק, י. ש. בן-מאיר, י. חזן, י. מ. לוי, ג. האוזנר, א. הראל, מ. כרמל, י. ה. קלינגהופר, מ. וילנר, א. בקר, ג. מועדי, ק. כהנא, א. אבנרי, ש. תמיר, מ. סנה, א. ששון, א. עופר, י. הררי. ראש הממשלה השיבה למתווכחים.

ה. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ו. בהמשך הדיון בהודעת הממשלה על שיחות יארינג הוגשו הצעות סיכום על-ידי: מ. ברעם בשם סיעות המערך (עבודה-מפ"ם), מפד"ל, אגודת ישראל, המפלגה הליברלית העצמאית, קידמה ופיתוח, פועלי אגודת ישראל, שיתוף ואחווה, מק"י, א. רזיאל-נאור בשם סיעת גח"ל; מ. וילנר בשם סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה. הצעת אי-אמון הוגשה על-ידי ש. תמיר בשם סיעת המרכז החפשי.

הוחלט: 1. לא לקבל את הצעת אי-האמון; 2. לקבל את הצעת הסיכום שהוגשה על-ידי מ. ברעם.

ישיבה קל"ה (ב' בטבת תשל"א – 30 בדצמבר 1970)
היו"ר – מ. ביבי.

א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. שר-המשפטים י. ש. שפירא השיב על 7 שאילתות של חברי הכנסת: ג. אליעד, ש. תמיר, מ. פרוש, ר. ארזי, ש. כהן, א. שוסטק, ז. המר.

ג. י. ש. בן-מאיר הביא לקריאה שנייה חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"א – 1970. בוויכוח השתתפו: י. ארדור, מ. סנה, י. ש. בן-מאיר, שר-המשפטים י. ש. שפירא הביע הסתייגותו משאלה שהפנה י. ארדור כלפי חברי-הכנסת זועבי. ח. י. צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) וי. ש. בן-מאיר השיבו למתווכחים.

הוחלט: לקבל את החוק.

ד. בהמשך הדיון על סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו השתתפו: י. שערי, א. כץ, ז. הרמן, א. ורדיגר, ש. י. גרוס, ש. כהן, א. שוסטק.

